

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XX Broj 184 srpanj-rujan 2022. ISSN 1800-5179

*Bokeljski svjetionik -
život, putokaz, iskra,
trajanje...*

Sadržaj:

- 3** Arhitektonska atrakcija – Pelješki most, ponos nacije!
- 7** 9. Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan RH
- 11** Matrikule poetske duhovnosti Željka Brguljana
- 14** Glavna skupština matice hrvatske održana u Zagrebu
- 17** Intervju NJ. E. Veselko Grubišić: Između Doma i pečalbe
- 26** Kameni pejzaži Vesne Šojat
- 30** Tivčanin dr. Vicko Vuksanović, jedan od pionira hrvatske imunologije
- 34** Muzička razglednica gudača – Perast 2022.
- 37** Kulturno ljetu u Risnu
- 40** Aktualnosti
- 53** Vijek sporta u Kotoru
- 59** PVK Jadran obilježio 100 godina postojanja
- 62** Jadranski otoci – KRK
- 65** Iseljavanje iz Hrvatske (2)
- 70** Dubrovački vlastelin Ivan Baraba, barski nadbiskup 1363. – 1373.
- 74** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Orontes

Poštovani čitatelji!

Poštovani čitatelji!

Ponovno je prošlo mnogo vremena između tiskanja dva broja Glasnika. Izgleda da to postaje „normalno“ iako nikako ne može biti normalno i prihvatljivo. Ipak, neću se žaliti jer sam sretna samim time da ovo glasilo, pa i periodično i neredovito – ipak opstaje.

Pripremali smo teme svih prethodnih mjeseci – dio njih smo stavili po strani jer u ovom trenutku nisu više aktualne, dio smo zadržali unatoč tome, a dio je aktualan i danas i uvijek.

Proteklog ljeta kotorski klubovi VPK Primorac i FK Bokelj te hercegnovski PVK Jadran spektakularno su proslavili vijek postojanja! Dio slavljeničke atmosfere željeli smo sačuvati na ovim stranicama. Svečanim otvorenjem Pelješkog mosta napokon je povezan južni dio Republike Hrvatske s glavninom hrvatskoga teritorija. Bilo je to ljetos, ali smo to svakako i ovdje morali zabilježiti.

U ovom broju, između ostalog, donosimo intervju s veleposlanikom RH u Crnoj Gori NJ. E. Veselkom Grubišićem, svjedočanstva o životu znamenitih ličnosti s naših prostora, uvijek zanimljiva istraživanja o životu Hrvata u iseljeništvu, izvještaje sa značajnih promocija...

Mi ćemo i dalje raditi ono što je naš cilj – bilježiti sve što smatramo važnim i vrijednim, što vam želimo prenijeti, podijeliti s vama, te se pri tome truditi da održimo ovo glasilo i nadati se da ćemo u tome uspjeti!

Srdačno,

Vaša urednica,
Tijana Petrović

Naslovnica: Bokeljski svjetionik, Zoran Nikolić

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hraticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Joško Katelan, Marina Dulović, Danijela Vulović i Jasmina Bajo**
Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Matica, Radio Dux, Boka News, Radio Kotor, Zvonko Perušina, Miro Marušić, Zoran Nikolić, Arhiva Bokeljske mornarice, Opština Kotor, Krsto Vulović, arhiva PVK Jadran, don Dražen Kraljić, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 450 primjeraka

ARHITEKTONSKA ATRAKCIJA

Pelješki most, ponos nacije!

Piše: **Vesna Kukavica**/Matica
Foto: **HINA**

Otvorenje Pelješkog mosta

Cestovno povezivanje teritorija juga Republike Hrvatske sa sjevernim dijelom Lijepe Naše monumentalnim ovješnim mostom smatra se najvažnijim političkim, gospodarskim i društvenim događajem posljednjeg desetljeća za Republiku Hrvatsku, kao i EU. Svečanim

otvorenjem mosta poluotok Pelješac, odnosno jugoistočni dio Dubrovačko-neretvanske županije, napokon je povezan s glavinom hrvatskog teritorija. Poput morske vile most, čija je duljina 2404 m, izvija se iznad tjesnaca u kojem opseg plovidbenog profila obuhvaća 200 x 55 metara pa može propustiti i najveće

brodove. Prometnu plohu na mostu čine dva kolnika, čija je svaka vozna traka širine 3,5m, zatim zaustavne trake širine 3,0m te dvije rubne trake po 0,50m. Između kolnika je razdjelni pojas sa sigurnom prozračnom ogradom, koja štiti promet u uvjetima jakog vjetra.

INVENTIVNA KONSTRUKCIJA

Most je koncipiran konstrukcijski inventivno – kao integralna hibridna konstrukcija

s pet centralnih raspona duljine 285 m, a čija je cjelokupna čelično-betonska konstrukcija ispod i iznad vode teška kao 30 Eiffelovih tornjeva. Građevinske radove na Pelješkom mostu izvela je kine-

ska tvrtka China Road and Bridge Corporation (CRBC). Slovenski inženjer Marjan Pipenbaher, koji je projektirao Pelješki most, iznimno je zadovoljan izvedbom, izjavivši kako struka taj projekt svrstava u svjetski vrh suvremene mostogradnje.

Na središnjoj svečanosti otvorenja Pelješkog mosta na odmoru u Komarni u nazočnosti brojnih građana i visokih uzvanika te izvođača umjetničkog programa govorili su, uz predsjednika RH Zorana Milanovića, predsjednik Vlade Andrej Plenković, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković, potpredsjednik Vlade RH ministar Butković, župan Dubrovačko-neretvanske županije Nikola Dobroslavić i predsjednik Uprave Hrvatskih cesta Josip Škorić.

Predsjednik Republike Zoran Milanović naglasio je: “Talent, znanje, trud i hrabrost projektanata i graditelja

najzaslužniji su za ljepotu koja će večeras bljesnuti pred našim očima u svom punom sjaju. I na tome im veliko hvala! Ni jedan most, međutim, nije plod samo arhitektonske vizije i radničkog umijeća. Most je, također, spoj nezadržive ljudske težnje da se unaprijedi život, da se svlada prepreka, i sposobnosti uprave da nađe novac i organizira radove. Čestitam svima koji su na bilo koji način pridonijeli koliko su mogli u svoje vrijeme da se ostvari ova naša plemenita, prije svega plemenita, težnja! Pelješki most zauvijek će ostati monumentalni podsjetnik na odvažnost jednog naraštaja hrvatskih ljudi da dosegnemo dugo žuđenu obalu slobode. Tog dara *u kom sva blaga višnji Bog nam je d'o*. U dosezanju i zaokruživanju ključnih hrvatskih nacionalnih ciljeva najbolji među nama dali su svoje živote, svoje zdravlje, svoje snove. Ovaj most ne bi bio moguć da mali broj pravih ljudi prije 30 godina nije obranio Dubrovnik I oslobodio jug

Hrvatske. Jedna od simboličkih funkcija ove impresivne građevine jest u tome da nikada ne zaboravimo te ljude i njihovu žrtvu. Ne smijemo biti zarobljenici ratne prošlosti, no bili bismo nedostojni ako

bismo ikad zatajili taj svoj dug časti i dug srca. Pelješki most podignut je u interesu Hrvatske i njezinih ljudi, ali nikome i nikad u inat. Naročito ne u inat Bosni i Hercegovini ili na štetu Bosne i Hercegovine.

Tako bismo razmišljali sve da BiH i nije domovina i hrvatskog naroda, domovina naše braće i sestara bez čijeg ratnog doprinosa, također, ne bismo večeras na ovome mjestu bili i ponosili se ovim postignućem. Ovaj je most na dobrobit svih ljudi, neovisno o naciji, vjeri, državljanstvu, socijalnom statusu, podrijetlu, uvjerenjima“, zaključio je predsjednik države Zoran Milanović.

SIMBOL SOLIDARNOSTI

Premijer Andrej Plenković istaknuo je pred mnoštvom okupljenih građana kako je posrijedi projekt generacije, ostvareni hrvatski san, povijesni čin spajanja hrvatskog teritorija, spajanja juga Hrvatske, južnog dijela Dubrovačko-neretvanske županije s ostatkom zemlje. Predsjednik Hrvatskog sabora Gordan

Jandroković poželio je da Pelješki most bude simbol svehrvatskog jedinstva, simbol hrvatske snage i ponosa. Kineski premijer Li Keqiang u videoporuci je rekao da je Pelješki most “most promicanja prijateljstva Kine i Hrvatske, ali i odraz suradnje Kine i Europske unije, za što će se Peking nastaviti zalagati“. Izaslanica predsjednice Europske komisije, potpredsjednica EK za demokraciju i demografiju Dubravka Šuica, rekla je kako je Pelješki most simbol europskih vrijednosti, solidarnosti i uzajamne potpore među članicama Europske unije.

VATROMET ZAJEDNIŠTVA

Cjelodnevni svečani program koji se održavao s obje strane mosta, na odmorišti-

ma Komarna i Brijesta, završio je izvedbom “Himne slobodi“ i veličanstvenim vatrometom, nakon čega je uslijedila svečana vožnja i šetnja 2404 metara dugačkim zdanjem. Tijekom vatrometa mostom su prva prošla i dva automobila hrvatske proizvodnje - Nevera Mate Rimca i automobil koji konstruirao proslavljeni automobilistički as Niko Pulić, sve uz pucnjavu Dubrovačkih trombunjera i zvonjavu svih crkvenih zvona u Dubrovačkoj biskupiji. Za posjetitelje je bio organiziran cjelodnevni program tijekom kojeg su imali priliku prošetati Pelješkim mostom i upoznati se s bogatom kulturno-umjetničkom baštinom s područja Dubrovačko-neretvanske županije.

9. REVIJA TRADICIJSKE ODJEĆE I IZBOR NAJLJEPŠE HRVATICE
U NARODNOJ NOŠNJI IZVAN RH

Predivno i nezaboravno iskustvo

Dvadeset djevojaka hrvatskih korijena iz Argentine, Austrije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Belgije, Kanade, Kosova, Mađarske, Njemačke, Poljske, Srbije i Venezuele sudjelovalo je u tradicionalnome programu Udruge stećak i Hrvatske matice iseljenika

Tekst: **mr. sc. Snježana Jurišić/Matica**
Foto: **Snježana Jurišić, Ljerka Sindik**

Udruga Stećak odlučila je nakon prošlogodišnje online Revije ponovno organizirati tradicionalnu Reviju i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji na glavnome Trgu gange i Hajdučke družine u Tomislavgradu, a Hrvatska matica iseljenika kao suorganizator provela je petodnevni program za sudionice na kojem su upoznale hrvatsku prirodnu, vjersku i kulturnu baštinu, naučile odijevati i predstaviti tradicijsko narodno ruho, pjevati i plesati hrvatske tradicionalne plesove i, naravno, družile se i stjecale nova prijateljstva.

Dvadeset djevojaka i još toliko pratilja, hrvatskih korijena iz 12 zemalja (Argentina, Austrija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Belgija,

Kanada, Kosovo, Mađarska, Njemačka, Poljska, Srbija, Venezuela) oduševljeno je programom i samo imaju riječi hvale: „Jedno predivno i nezaboravno iskustvo! Čuvajmo i dalje našu kulturnu baštinu i nosimo ponosno hrvatsku nošnju!“, Marijana Gojević; „Jedno divno iskustvo, nezaboravno druženje, podrška, prijateljstva... Nešto što se nikada neće izbrisati... jako sam sretna što sam vas upoznala, zaista sam obogatila svoju dušu poznanstvom s vama...“, Mijana Crepulja; „Ovo je za mene još jedno veliko iskustvo koje nikada neću zaboraviti, neću zaboraviti ove divne ljude koje sam upoznala i provela s njima sve ove dane najljepše i najbolje što sam mogla... svi smo bili jedni za druge do kraja!“, Ivona Guberac – samo su dječlić dojмова koje su djevojke ponijele u svoje daleke zemlje.

MIJANA CREPULJA, ispred Hrvatskog građanskog društva, predstavljala je hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori, a nje-no pratilja bila je Ljerka Sindik. Učešće naše predstavnice na Reviji sponzorirali su Tuegra DOO Podgorica i PZU „Dental smile“ Tivat.

DOŠLE IZ CIJELOGA SVIJETA

Najviše emocija bilo je zadnje svečane večeri kad je žiri birao među njima one najljepše u nošnji. Prvo mjesto osvojila je Drina Jelena Dujmić iz Kanade čija majka je duvanjskih korijena, prva pratilja bila je Darija Tomičić iz Poljske, a druga pratilja Natalija Florencia-Jelčić iz Argentine. Ana Gucić s Kosova došla je titulu najfotogeničnije djevojke prikupivši najveći broj Facebook glasova do sada. No, sve djevojke su pobjednice – sudionice Revije došle su iz cijeloga svijeta, od predstavnica hrvatskih iseljeničkih zajednica iz različitih europskih zemalja do predstavnica hrvatskih zajednica iz Europe i s drugih kontinenta – od Sjeverne do Južne Amerike, a sudjelovale su tradicionalno i tri predstavnice Hrvata Bosne i Hercegovine. Na svečanom otvorenju završne večeri sve je pozdravio dr. sc. Ivan Tepeš, zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika, naglasivši značaj ovoga programa za povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta s ciljem promicanja bogatstva hrvatske tradicijske kulture te pružanja potpore Hrvatima Bosne i Hercegovine, posebice u jačanju i očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta. Prigodne darove nagrađenim djevojkama uručili su: načelnik Općine Tomislavgrad Ivan Buntić, predsjednik Vlade Hercegbosanske županije Ivan Vukadin, kandidatkinja za hrvatskoga člana Predsjedništva BiH Borjana Krišto i Dragan Čović, predsjednik Hrvatskoga narodnog sabora.

Manifestacija je već tradicionalno održana pod pokroviteljstvom dr. Dragana Čovića, predsjednika Hrvatskoga narodnog sabora, Središnjeg

ga državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Vlade Hercegbosanske županije i Općine Tomislavgrad, a ove godine u program se uključio Grad Biograd n/m gdje su djevojke imale profesionalno fotografiranje u nošnji ispred crkve sv. Stošije i održale reviju narodnih nošnji pred biogradskom publikom.

NA KORNATIMA, U SINJU...

Jedan dan bio je posvećen prirodnoj baštini te je organiziran izlet u NP Kornati i Park prirode Telašćica, koji su ih ostavili bez daha pa su predivne fotografije preko njihovih društvenih mreža oda-

slane u cijeli svijet. Sve su rekle da im je ovo nešto najljepše što su doživjele, da će doći opet, a nekoliko njih iz Južne Amerike izrazilo je želju da se preseli i ostane živjeti u Hrvatskoj. Od vjerske i kulturne baštine posjetile su Sinj i crkvu Franjevačkog samostana gdje se nalazi Gospa Sinjska te Muzej Sinjske alke. Muzej Sinjske alke jedan je od najsuvremenijih muzeja u Hrvatskoj, prepoznat kao mjesto izvrsnosti kad je u pitanju učenje i podizanje svijesti u interpretiranju i očuvanju naše nacionalne kulturne baštine, što je potvrdila i nagrada Europske unije za kulturnu baštinu.

Pobjednica i pratilje

Djevojke su posjetile i Franjevački samostan – Knjižnicu i Franjevački muzej “Fra Jozo Križić” u Tomislavgradu, također uz odlično sadržajno vodstvo knjižničara Vinke Šarca, a posebno iskustvo je bilo vidjeti veliko platno „Isus prijatelj malenih“, remek-djelo Vlahe Bukovca, jednog od najznačajnijih predstavnika moderne u hrvatskom slikarstvu. Poseban doživljaj bila je i svečanost u povodu promocije krune, odore i mača kralja Tomislava prigodom najave velikog događaja

u povodu obilježavanja 1100. obljetnice hrvatskog kraljevstva i krunidbe na Duvanjskom polju, na kojem su djevojke bile

posebne gošće i najavile završnu večer Revije.

Uza zahvalu svim sudionicima programa, a to su: Antonija Rudić, Matea Jurešić, Josipa Mrkonjić, Luca Ivankovics, Anna Standovar, Bruna Glogović, Andrea Carolina Dorta Baptista, Darja Tomičić, Natalia Soledad Rukavina, Marijana Gojević, Ana Gucić, Drina Jelena Dujmić, Anna Kristina Prša, Natalia Florencia Jelich, Matilda Grbeša, Ivona Guberac, Mijana Crepulja, Laura Smajić i Helena Vukadin, kao i njihovim pratiteljicama, pozivamo vas da već sad rezervirate svoje mjesto na 10. jubilarnoj Reviji koju planiramo održati u prvo-me tjednu mjeseca srpnja iduće godine

Dobro došle

PREDSTAVLJENA KNJIGA „OLUJNI KOMPAS“ U BOKI KOTORSKOJ

Matrikule poetske duhovnosti Željka Brguljana

Željko uranja u spise drevnih knjiga, državnog i biskupskog arhiva, pa kotorskog muzeja, strasno i lako. Ni tamo gdje se umideca osjeća i prašina zagolica grlo, Željko ne odustaje. On lista i bilježi, traži i vraća se, istražuje, kopa, bunari... on jednostavno pošteno radi. Tiho i predano, postupno i pedantno, do perfekcije. Iz takvih radionica kao starinski kolači s mirisom cimeta i vanilije izlaze Željbove knjige, njegova djela, stručni radovi, eseji, priče. Izranjaju slike i slikari. Ali i biskupi i sveci, kapetani i čitav jedan Mediteran plavog uskrsnuća.”

Naslovnica knjige *Olujni kompas*

Piše: **Dubravka Jovanović**
 Foto: **Radio Kotor/
 Tamara Vuković**

Poetika klaustara samostana sv. Nikole na Prčanju, u ljetno predvečerje (30. srpnja) stopila se s poezijom pjesničko-likovne zbirke „Olujni kompas” autora Željka Brguljana. Taj spoj patine i ljepote, mira i duhovnosti ovog prostora u zalasku dana pridonio je potpunosti doživljaja na predstavljanju nove Brguljanove knjige u izdanju Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj. Autora i biranu publiku u ime organizatora pozdravio je Slavko Dabinović, potpredsjednik Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj. Recenziju urednice knjige Vere Vujović pročitala je prof. Jasmina Bajo, viša bibliotekarka, a moderatorica je bila Zrinka Velić. Nadahnuto je govorila pjesnikinja Dubravka Jovanović: „U znakovima svijeta koji nestaje, znakovit, Bokom označen i ozračen, Željko Brguljan s fagotom novih knjiga, arivao je u svoj rodni kraj. Boka je njegova kuća i kuća njegova prčanjaska je Boka, sa svim svojim mirisima i zvukovima, s kolurima, levantima i šilocima. Tu je i metafizika i kozmos. Željkov zaliv koji se

u ocean emocija sliva. E baš u tom kamenu Željko Brguljan, slikar i pisac, profesor i pjesnik, istraživač i znanstvenik, a prije i poslije svega čovjek i prijatelj, kleše svoju ljubav prema rodu i domu. Iz tog kamena cijedi stih i zaliva đardine svoje duše. Rodni Prčanj, njegovi ljudi, trpeze njihovih skromnih domova i pižuli za koju začakulat, sve su to kristali Željkovog bokala iz kojeg se pije ova poezija na dušak. Poezija iz vremena kada nismo živjeli s okoštanim dušama. Zato ima bola kao malih ožiljaka što na nekim mjestima i prokrvare međ stranicama ove knjige.” Portretirajući nadalje pjesnika, D. Jovanović podsjetila je na njegov kontinuiran i ne-

umoran rad koji je, kako je rekla, putokaz mnogima koji pišu i istražuju o Boki: „Željko uranja u spise drevnih knjiga, državnog i biskupskog arhiva, pa kotorskog muzeja, strasno i lako. Ni tamo gdje se umideca osjeća i prašina zagolica grlo, Željko ne odustaje. On lista i bilježi, traži i vraća se, istražuje, kopa, bunari... on jednostavno pošteno radi. Tiho i predano, postupno i pedantno, do perfekcije. Iz takvih radionica kao starinski kolači s mirisom cimeta i vanilije izlaze Željkovine knjige, njegova djela, stručni radovi, eseji, priče. Izranjaju slike i slikari. Ali i biskupi i sveci, kapetani i čitav jedan Mediteran plavog uskrsnuća.

A u knjizi koju predstavljamo, stanovitom poetskom vijađu, lanterna je majka. Autorova mama u starim i novim sjenama. Majka je i kuća i zalivsko more, i Boka i svetica. Ova knjiga sličí mi na pisma svezana satenskom trakom sa štambiljem Boke. Pjesnik se zalivu obraća molitvom, slaveći njegovu vječnost. On se penje na kamapeno svog ličnog nemira i patnje, zbog prolaznosti i daljina koje nikako u sebi da pomiri, dok se vode dozivaju same. Pjesnik stihom rekamava, stvarajući bijelo

merlo zaliva koje 'suzom inkolava'. Ako su njegove 'Priče sa Prčanja' čokoladini u zlatnoj karti minulih vremena i dobrote ljudske, koju Željko u škafetin svojih intimnosti ljubomorno čuva, onda je 'Olujni kompas' škatulica, optočena starim srebrom s intarzijom od slonove kosti", zaključila je pjesnikinja. Željkov „Olujni kompas” je knjiga koju pjesnikinja, kako je rekla, ispraća na svetost i svjetlost.

Riječima Leonarda da Vinci-ja „slikarstvo je poezija koja je vidljiva i ne da se čuti, a poezija je slikarstvo koje se sluša i nevidljivo je” započela je izlaganje slikarica Jasminka Grgurević, uvodeći publiku u likovnost ove knjige izabrane među 17 najljepših knjiga objavljenih u Hrvatskoj 2021. O knjizi koja je bogato ilustrirana crtežima, slikama rađenim u različitim tehnikama i kolažima, slikarica Grgurević govorila je o vidljivim aspektima zbirke koji su najfinijim nitima povezani s nevidljivim. Dizajner Mario Aničić s likovnim radovima autora knjigu je obradio tehnički slobodno i neobvezno, a pritom „svaka stranica knjige nosi posebnu, ciljano usmjerenu poruku. Ilustracije tako postaju sastavni dio pjesama, proizilaze iz teksta i nastavljaju se na njega pa možemo reći da su autorova poezija i autorove ilustracije u ekfrastičnom odnosu - poezija svojom retoričkom živošću pojačava ono što je na crtežima prikazano i obrnuto, crteži pojačavaju emotivni naboj poezije tako da oni nisu međusobno podređeni te jedno na suptilan način objašnjava suštinu drugoga, upravo ostvarujući dijalektiku između slike i riječi. Dakle, kada govorimo o ekfrastičnom odnosu na stranicama ove knjige, mi govorimo o dijalogu između kinetičkog u likovnom elementu i dinamičke funk-

cije poezije”, istaknula je slikarica Grgurević i nastavila kako „u samoj sredini knjige dočekuje nas povjesničar umjetnosti Tonko Maroević, prijatelj Boke i bokeške baštine. Autor posvećene mu pjesme i likovnog rada Maroeviću u ruke smješta grad. Tonko je na kolažu predstavljen kao simbol čuvara baštine, baštine koja se osipa u vječnosti, i grad povjerava možda upravo nama. Likovnom obradom knjige namjerno je potencirano brisanje granica između vremena i prostora, ali i stvarnosti, protivno zakonima fizike. Istovremeno, iz likovne obrade knjige iščitavamo nekoliko nivoa: jednostavne, lagane skice koje podsjećaju na dječje, brze crteže nabijene emocijama, slike u boji rađene različitim tehnikama i kolaže. Nivoi likovnosti paralelno teku, smjenjujući se, ali je svima zajednička potka Boka... Za mjeru odnosa likovnog i tekstualnog u knjizi zaslužna je urednica knjige Vera Vujović, a crteže, slike, kolaže i riječi u kompatibilnu i suvremeno čitljivu cjelinu uobličio je grafički dizajner Mario Aničić”. Zahvaljujući na izre-

čenome, u ambijentu svog djetinjstva Brguljan je jasno pokazao odraz mentaliteta koji nosi u sebi, baštinjen iz zavičaja kojemu se u potpunosti daje stvaralaštvom koje je za respekt i najčešće za divljenje. Ovaj stvaralac, kojemu je istina sveta i do koje dolazi tragajući u mnogobrojnim arhivama i bibliotekama, osvjetlio je i učinio povijesno točnim, dokumentiranim i lako dokazivim „priče” koje poprimaju puni smisao i značaj. Na tome mu i Crna Gora i Hrvatska moraju biti zahvalne. Poeziju koju je sam autor publici čitao pratila je na gitari sjajna Anja Radonjić, studentica na Istituto Superiore di Studi Musicali „Luigi Boccherini”, Lucca.

Glavna skupština matice hrvatske održana u Zagrebu

Izvor: **Ogranak Matice hrvatske u Boki kotorskoj**

Glavna skupština Matice hrvatske održana je u Zagrebu 23. 10. 2022. u Maloj dvorani KD Vatroslava Lisinskog u Zagrebu. Skupštinu su uz 127 zastupnika s pravom glasa iz svih ogranaka Matice hrvatske uveličali gosti: Dubravka Đurić Nemeč, izaslanica ministrice kulture i medija RH Nine Obuljen Koržinek, zatim Maja Petrić, izaslanica gradonačelnika grada

Zagreba Tomislava Tomaševića, predsjednik Društva hrvatskih književnika Zlatko Krilić i ostali.

Predsjednik Matice hrvatske Miro Gavran u svome govoru istaknuo je zadovoljstvo i zahvalu svima koji su pridonijeli afirmaciji Matice hrvatske u svojim sredinama. Reкао je kako ga osobito vesele značajni iskoraci i novi projekti poput održavanja Prvog festivala knjige u Matici hrvatskoj, tribine Sučeljavanja, osnivanja Savjeta Predsjedništva MH,

simpozija o brendiranju ogranaka održanog u Ozlju, kao i broj novoprimljenih članova koji se u odnosu na prošlu godinu povećao za tristo posto, osnivanje novih ogranaka. Gospodin Gavran istaknuo je značaj Nacrta Zakona o hrvatskome jeziku i naglasio da je riječ o modernome i uporabljivome zakonu u kojemu nema restrikcija. Zaštitit će sva tri narječja, a uredit će se samo javna uporaba našega materinskog jezika. Nacrt je na do-

Glavna skupština MH u maloj dvorani Lisinskog

Marija Mihaliček, predsjednica Ogranaka MH u Boki kotorskoj

radi, a očekuje se i usvajanje u Hrvatskome saboru.

Na skupštini je bilo riječi i o pitanju rodne kuće Antuna Gustava Matoša, a predsjednik je rekao kako je u planu otvorenje do kraja iduće godine Matoševе spomen-kuće, odnosno da će svi zajedno u Hrvatskoj proslaviti 150. godinu rođenja književnika Antuna Gustava Matoša.

Uz redovite izvještaje glavnoga tajnika o radu MH za 2021. i planu rada MH za 2023., prihvaćen je i Izvještaj Nadzornoga odbora MH za 2021., Časnoga suda MH, Financijski izvještaj MH za 2021., rebalans Financijskog plana MH za 2022. i prijedlog Financijskog plana MH za 2023. godinu.

U raspravi je uz zastupnike iz Odjela MH i ogranaka MH iz

Hrvatske sudjelovala i Marija Mihaliček, predsjednica OMH u Boki kotorskoj. Govorila je o uvjetima djelovanja i potrebi veće podrške središnjice iz Zagreba Matici hrvatskoj u Boki kotorskoj. Također je inicirala suradnju na valorizaciji ličnosti iz Boke kotorske, koje su u prošlosti propagirale kulturnu i nacionalnu misiju Matice hrvatske.

U umjetničkome dijelu programa nastupili su ovogodišnji pobjednici Festivala klapa u Omišu: Klapa *Stine* i dramska umjetnica te ujedno predsjednica Časnoga suda Matice hrvatske Anja Šovagović Despot, koja je kazivala stihove Vesne Parun.

Predsjednik MH uručio je na Glavnoj skupštini i ove jubilarne godine kada se slavi 180. godišnjica MH nagrade ograncima za najbolja izdanja u 2021. godini. Nagradu Matice hrvatske „Ivan Kukuljević Sakcinski“ za najbolje djelo objavljeno u ograncima primio je Ogranak MH u Dubrovniku za knjigu Mare Marić, *Otok na kojem cvjetaju limuni. Vrtovi nadvojvode Maksimilijana Habsburškog na otoku Lokrumu.*

Ogranak MH u Boki kotorskoj ima i ove godine razloga za zadovoljstvo jer je uz dosadašnja priznanja na ovogodišnjoj Glavnoj skupštini MH jedini ogranak koji je dobio dva priznanja za svoja izdanja: Zlatnu povelju za *Muljanski kantual, Liturgijske skladbe o. Konrada Eberta za zbor župe Muo u Boki kotorskoj, urednika don Roberta Tonsatija i Srebrnu povelju za poetsko-likovnu zbirku Olujni kompas, autora Željka Brguljana.* Priznanja su uručena predsjednici OMH u Boki kotorskoj Mariji Mihaliček, zastupnici na Glavnoj skupštini.

Zlatna povelja Ogranku MH u Boki kotorskoj za Muljanski kantual

Sebrna povelja Ogranku MH u Boki kotorskoj za Olujni kompas

Ostali nagrađeni:

ZLATNE POVELJE dobili su: OMH u Bizovcu za knjigu Slike koje pričaju, Čitanika čabarskoga kraja (OMH u Čabru), Tri prijatelja iz Novog Zrina. Roman iz doba hrvatskoga bana Nikole VII. Zrinskoga (OMH u Čakovcu), Krijesnice (OMH u Čitluku), Lička pukovnija kroz povijest (OMH u Gospiću), Vojna sila pobunjenih Srba na Banovini 1992. – 1995. (OMH u Petrinji), Glad i nestašica od 1813. do 1825. u Rovinju (OMH u Rovinju), Parnassia militia, Strasbourg, 1622. (OMH u

Svetoj Nedelji), Osvit, godišnjak za promociju kulturne i prirodne baštine šibenskog kraja (OMH u Šibeniku), Vitko, časopis Ogranka Matice hrvatske u Širokom Brijegu (OMH u Širokom Brijegu), Bibinje (OMH u Zadru).

SREBRENE POVELJE primili su sljedeći ogranci za svoja izdanja: Bilo jednom u Daruvaru (OMH u Daruvaru), Lirski referendum – „I stihovi dišu“. Najdraže pjesme hrvatskih pjesnika po izboru čitatelja o 180. jubileju Matice hrvatske (OMH u Križevcima), Pramjera ljubavi (OMH u Pa-

zinu), Grof Janković (OMH u Požegi), Suputnici i usputnici. Putovanja i druženja s hrvatskim književnicima za djecu i odrasle (OMH u Skradinu), Zašto sveti Lovro plače – roman za djecu i mlade (OMH u Virovitici), Godišnjak za kulturu, umjetnost i društvena pitanja Ogranka Matice hrvatske u Vinkovcima za 2021. godinu (OMH u Vinkovcima), Majčinski kod: u dramama Lade Kaštelan, Ivana Vidića i Mate Matišića (OMH u Vukovaru), Molitvenik hrvatskih pjesnika - florilegij (OMH u Zaprešiću).

Gradac, Posušje, Zagreb i sijaset destinacija, možda ih jednom riječju mogu nazvati svijet ili zemljina kugla, staze su kojima je pružao korake nježni dječak s kamenitih strana kraj mora, s velikim naramkom snova na nejakim ramenima i željom da postane neko, usput sačuva tog dječaka u sebi unatoč zanatu kojim se bavio.

VESELKO GRUBIŠIĆ

Između doma i pečalbe

Razgovarao:
Gordan K. Čampar/zbh.hr

Svojih prvih koraka i dana bez briga naš sagovornik se prisjeća sjetnog izraza lica...

Moji su starinom bili mlinari, moj pradjed Cvitan gotovo 60 godina bio je mlinar. Tako je svog sina (djedova brata) poslao prije točno 100 godina na studij medicine. Naša Grubišića mlinica (vodenica) na izvoru je rijeke Tihaljine (Peć Mlini) kažu od 1612. godine. Kad je moj pradjed bio mladi mlinar, imali su šest mlina i dvije stupe za sukno. Tata je pak bio seoski šnajder. Mi smo od malena znali da

smo 'plave krvi', ali to se nije smjelo spominjati. Drugi dio mojih Grubišića ostade u Makarskom primorju gdje su bili *conti* i kneževi Makarskog primorja.

Zamisli, dragi Gordane, kasne šezdesete. Nas više od 20 ima samo jednu kožnu nogometnu loptu i par gumenih. Sva je pohabana, dobili smo je od onih velikih koji su prevalili petnaestu i konačno skupili za kolektivnu kožnu šarenku. Imamo bajlage, gumeno ljepilo, fleku i turpijicu za krpanje loptinog šlaufa kad je kakav trn ili čivija probode. Imamo i pumpu. Nakon krpanja šlaufa zalijepljenom flekom, zdrav komad stare gume od bicikla podlažemo između šlaufa i kože ili šlaufa i

proparane gume od bicikla pa kao da na nji-
ma imamo jednu izbočinu koju zovemo bajlag.
Oboje posluže neko vrijeme dok se ne kupi
nova guma za bicikl, a Bog zna kad će pristići
nova lopta. Ako si napunio desetku i ne znaš
sam zakrpati šlauf od lopte, ne čini se da je s
tobom sve u redu. Desetogodišnjaci se penju,
naravno bez znanja roditelja, na električne
stupove i vješaju žarulje (sijalice) iz čijih grla
vire po dvije žice, srećom izolirane, a od onog
dijela koji nije izoliran na zemlji se naprave
kukice. Jednu žicu vješaju na fazu, drugu na
nulu kako bi na velikoj livadi mogli odigrati
ponoćnu utakmicu, a nitko ih neće vidjeti jer
stari već spavaju. Gdje nema stupova, tu se
spajaju dvoje velike ljestve s istim ciljem. Do-
govor bi pao da se svi moraju izvući iz kreveta
pola sata prije ponoći. Zamisli desetogodišnje
jahače konja koji se utrkuju, a važno je u ga-
lopu poskočiti i uhvatiti se za

onu hrastovu granu koja se nadvila nad
livadu, a konja pustiti da sam nastavi trčati.
Kako je u selu gdje sam rođen nekada bio ve-
liki rimski grad, ja sam odmalena proučavao
neke njegove ostatke, dok su se neki valjali
po tuđem žitu. I danas me impresionira jedna
tvrđava na Gradini (sada je zarasla i staza do
nje) u kojoj je jedna prostorija velika 52 sa 74
metara, a zidovi debeli metar i pol. Toliko je
zemlje kroz skoro dva tisućljeća u nju naplilo
da je to sada jedna ograđena livada na kojoj
smo također znali igrati nogomet. Jedan sus-
jed, za kojeg rekoše da mu je pamet ishlapila
od prevelikog čitanja pa se nesvršenih studija
vratio na selo, povede me do neke štale, pa mi
u najvećem povjerenju gotovo šaptom priop-
ći: „Od tebe će biti nešto veliko, pa zapamti!
Ovaj naš Gradac je velika stvar, onakvu ve-
liku prostoriju bez pregrada ima samo Rim,
Lutetia (Pariz)...“, spomenu još neki grad, „i

naše malo selo Gradac.“ Pomislio sam i ja da
mu je od velikog učenja stvarno pamet ishla-
pila. Kako sam već kao četverogodišnjak pisao
i čitao, volio sam i kišu jer sam tada mogao
nesmetano čitati, a za lijepa vremena uvijek
se pronalazi neki posao, pa taman cjepanice
premještali s jedne hrpe na drugu. Udovicama,
invalidima i starima pomagalo se iz običaja, tu
nitko nije postavljao pitanje njihova osobnog
karaktera.

Gimnazijskih dana u Posušju...

U zadnjem razredu osnovne škole nas na-
jbolje đake odvedoše u posjet Vojnoj gimnaziji
u Mostaru da razmislimo o zvanju vojnog pilota.
Kako je Pižon, tada već jako poznati nogometaš,
dolje tada služio vojni rok, dovedoše ga pred
nas kao atrakciju. Jedan susjed koji je već bio
u franjevačkoj gimnaziji poslao mi je pismo
da je i tamo besplatno i dobro školovanje te
da je svećenički poziv jako dobar. Reče da se
uče hebrejski, starogrčki i latinski te još dva
svjetska strana jezika. Kaže da možeš navečer
uz besplatne instrukcije vježbati klavir. Te
sam godine kao petnaestogodišnjak išao na
stadion u Mostar, na koncert Bijelog dugmeta.
Kako me nije interesirao vojni poziv, a već
sam imao „grešne misli“, odlučio sam se za
civilnu gimnaziju u Posušju, posebice i stoga
što se u Republici Hrvatskoj te godine uvodilo
usmjereno obrazovanje. O političkim razmiri-
cama najbolje govori činjenica da je ta moja
gimnazija u prvih deset godina postojanja tri
puta mijenjala ime. Bez obzira na to, mladost
je nosila svoje, prve ljubavi, igre, zabave, kafi-
ći, kupovanje cigareta..., počeci pušenja kojih
se kasnije bilo teško odvikavati. Kako sam bio

predsjednik razreda, a usto pravdoljubiv, znalo se dogoditi da sam imao ozbiljne rasprave s profesorima. Danas na to gledam kao na dobre retoričke vježbe za moje dugogodišnje diplomatsko zanimanje.

O danima kada su se donosile odluke, kuda i kako, utoliti neodoljivu glad za naukom...

Moja zadnja godina gimnazije bila je 1980. Bila je to godina kad je umro Tito. Mi smo već dok je on bio u bolnici (ili možda čak prije) doznali da ćemo prvo na služenje vojnog roka pa onda na fakultet. Kako je pradjedov bratić bio poznati svećenik (tada već davno preminuo), a djedov brat glasoviti liječnik, tada već u Zagrebu i pri kraju života, bilo je najnormalnije da studiram medicinu ili teologiju. Da nije bilo komunizma, ja bih zasigurno studirao pravo, ali kako sam bio tako retorički nadaren i pravdoljubiv, sugerirano mi je da se pravu ne primičem jer nije bilo dobro biti ispred vremena i tražiti opću pravdu, napose hrvatsku pravicu. Na koncu sam upisao kemijsko tehnološko inženjerstvo (kombinacija kemije, strojarstava i elektrotehnike), a kada izvodite vježbe u istom laboratoriju u kojem je kao docent radio i naš nobelovac Vladimir Prelog, osjećate se ponosno. Uostalom, kad studirate na Sveučilištu u Zagrebu, koje je osnovano 1669. godine, svjesni ste koliko se tu znanja prenosi iz generacije na generaciju. Međutim, ljubav prema književnosti nikada nije prestajala. Uvijek sam pratio tri književna časopisa. Tog ljeta, prije vojske, radio sam u Njemačkoj. Kako je moj tata odrastao u Slavoniji, u Sesvetama blizu Požege, mi smo imali malo drukčiji odgoj od naših susjeda. Primjerice, mi smo prali ruke tako da smo ih sapunali dugo i trljali baš kako su nas učili sada u ovoj pandemiji. Tatu je odgojio jedan svećenik čija je obitelj stotinjak godina ranije došla iz Češke. U Zagrebu, tijekom studija, kolege bi me ponekad zadirkivali: „Jesi ponovno gledao operu, imaš li stalni boravak u HNK ili Gaveli...?“ Ponekad sam propustio neki dobar komad jer nisam imao dovoljno novca za ulaznicu. Ukratko, iako sam fakultet završio u roku i bio predsjednik godine, živio sam raskalašenim životom, moglo bi se reći sto na sat, na što ne bih nikako trebao biti ponosan s današnje točke gledišta. Rock & roll, jazz, naše šansone, bile su uvijek oko nas. Žene su me iz nekih, meni nepoznatih razloga, voljele... Mislim da sam se od tada jako popravio! Samo neka tako i ostane!

Prvi izbor poslije studija je bila nauka...

Kao i sada i tada su inženjeri, još tijekom studija, dobivali posao, pa sam nakon obrane diplomskog imao samo 10 dana odmora. INA-OKI bila je izvrsna, tehnološki visoko napredna, kako se to tada zvalo, radna organizacija. Na tom jednom postrojenju poslovođa je bio jedan divan Crnogorac Đorđije Vukelić. Čuo sam da je nedavno preminuo. Volio bih da sam doznao na vrijeme, barem bih pokušao otići na njegov pogreb. Tada je bivša država išla iz krize u krizu, teško je više bilo dobiti stan, na listi iz 1987. godine za dobivanje stana bio sam na redu tek u 2021. godine, a kadrovske stan nisam htio uzeti jer su ljudi sa po četvero djece već čekali stan i po 18 godina. Početkom mjeseca morali smo brzo na crnom tržištu kupiti njemačke marke i razmijeniti cijelu plaću pa onda pomalo razmjenjivati te iste marke i trošiti kako bi dotekla do kraja mjeseca, inače bi inflacija pojela barem trećinu plaće. Stambeni krediti bili su jako nepovoljni, morao si imati 20 tisuća njemačkih maraka, predati ih banci, da bi ti oni dodijelili 60 tisuća maraka. Dobar dio mojih kolega inženjera, možda i stoga što su naše inženjerske diplome bile priznate na Zapadu, podnijeli su molbe za odlazak. Korupcija je bila na svakom mjestu, ljudi su iz firmi krali čak i toaletni papir. Bilo je to vrijeme plavih koverti čak i za odlazak u bolnicu. Smatrao sam da je jednopartijski sustav loš i to sam iskazivao. Jako me je smetala nesloboda. Jedan liječnik iz Švicarske (svoj pripravnički staž odradio je kod djedova brata dr. Jure Grubišića) pomagao mi je da dođem u Sandos. Kako je u Sandosu izbio ogromni požar i na stotine njihovih inženjera ostalo je bez posla, ostavio sam se razmišljanja o Švicarskoj, orijentirao sam se na Australiju i 1988. otišao u Sydney. Oni su tražili inženjere. U Institutu sam se bavio znanošću baš u području alternativnih goriva. Bio sam jako posvećen poslu, duboko fokusiran, provodeći duge sate u laboratoriju pa sam uspijevao postizati izvrsne rezultate. Moji nadređeni počeli su me zvati „mladim genijalcem“. Bilo mi je to malo i smiješno jer da su moji mladi kolege bili jednako fokusirani i da su provodili tako duge sate na poslu, bili bi zasigurno još uspješniji od mene jer jamčim da su njih nekoliko baš bili pametniji od mene.

Onda je moj hrvatski narod 1991. godine ovdje zadesila teška sudbina. Morao sam pomagati rodbinu, kumove. I 100 dolara poslanih tada je značilo jako puno. Lobirao sam za međunarodno priznanje Hrvatske, sudjelovao u prikupljanju humanitarne pomoći, lijekova. Za Božić 1991. pri Vladi Republike Hrvatske

bilo je registrirano oko 511 tisuća izbjeglica. Izbijanjem rata u BiH u jednom momentu u Hrvatskoj je bilo više od milijun izbjeglica. Vodio sam fond putem kojeg je hrvatska zajednica osigurala prostor za Generalni konzulat u Sydneyju...

Pitamo ga je li se diplomatija nalazila među onim dječaćklim snovima i kako je to sve krenulo...

Nikada mi u mladim danim diplomatija nije padala na pamet. Tad mi se to činila profesija nekih dokoličara. Vjerujte mi, ima i takvih. Upravo će takvi upotrijebiti onu krilaticu

„diplomaciju robijo“. Međutim, kada je Hrvatska međunarodno priznata, mnogi su mi govorili da me vide kao diplomata te da bih se trebao prijaviti u hrvatsku diplomaciju. U Hrvatsku je došlo oko dvadeset diplomata iz bivše jugoslavenske diplomacije. Njih oko polovica bili su izvrsni i puno su nam pomogli. Diplomati obnovljenih država moraju raditi dvostruko. Ja sam se pak morao prekvalificirati. Morao sam studirati nacionalnu sigurnost, magistrirati međunarodne odnose, diplomatsku akademiju te usput pročitati blizu tisuću naslova iz područja međunarodnih odnosa, međunarodne sigurnosti, međunarodnog prava, povijesti i povijesti diplomacije. U slučaju Hrvatske najprije smo se morali boriti za međunarodno priznanje države, pa osnivanje diplomatsko-konzularnih predstavništava, pa učlanjenje u mnoge međunarodne organizacije, pa kao kruna svega članstvo u NATO-u i EU, a istodobno morate raditi i sve ono što čine diplomati i konzuli već afirmiranih europskih država. Dok sve to činite, susrećete se s velikim predrasudama. Mnoge su klevete, recimo, o mom hrvatskom narodu uzimane kao činjenice, a kad vjerujete klevetama, onda je vaše mišljenje samo po sebi predrasuda. Kod mojih sugovornika u Zapadnoj Europi uvijek sam želio doznati kakav je imidž Hrvata u njihovoj glavi. Ponekad sam nakon razgovora znao zavapiti; „Blago budalama, njihovo je Kraljevstvo nebesko.“ Borio sam se da dobiju pravu sliku o Hrvatima. Nakon toga ili paralelno s tim razvijate kulturnu diplomaciju. Diplomata mora biti patriot države koju predstavlja. Važno je poznavati vlastitu povijest i kulturu, a u današnje vrijeme napose i ekonomiju. Ako ste hrvatski diplomata, morate znati one divne stihove iz Danteove Božanstvene komedije o hodočasniku iz Hrvatske (*di Croazia*). Kad Dante susretne svetog Bernarda, toliko je zadiavljen, gotovo egzaltiran kao onaj hodočasnik iz Hrvatske koji se divi liku Isusa Krista na onoj divnoj slici zvanj ‘Veronikin rubac’. Meni su to njegovi najljepši stihovi. S druge strane, malo mi je krivo što je Dante istodobno kralja Raške (Milutina) smjestio u osmi krug pakla kao krivotvoritelja. Morate poznavati svoju povijest. Tko bi rekao da su Hrvatska i Crna Gora dvije od samo četiri slavenske države u kojima su tiskane inkunabule, a imamo 13 slaven-skih država. Tko bi rekao da je Njujorški misal (*New York Missal*) pisan glagoljicom na hrvatskome starocrkvenom jeziku početkom 15. stoljeća.

Je li istina da ste dijelili kancelariju s Titovim sinom Mišom Brozom?

Istina je, sjedili smo skupa nekih pola godine. Kad se vratio iz našeg Veleposlanstva u Moskvi, 1998. godine, dijelili smo kancelariju. On je dobro obrazovan, govori dosta jezika i znade na tisuće viceva. Tadašnji zamjenik ministra vanjskih poslova Ivo Sanader poslao je HRT da snimi kako se slažu jedan bivši hrvatski iseljenik i Titov sin. Mišo i ja imamo različite identitete i svjetonazore, ali nam to nije smetalo da se dobro slažemo. Njegova majka je Židovka Herta Haas, otac Hrvat, a on je, moglo bi se reći, jugoslavenske hrvatske provenijencije, svjetonazorski agnostik. Ja, pak, imam jasan hrvatski identitet te sam „ispodprosječan kršćanin i natprosječan grešnik“. Nekad mi se čini da je to primjer kako se ljudi mogu lijepo ophoditi jedan prema drugomu s tolikim razlikama. Kad je polazio u Egipat, molio me da idem s njim, a kad sam odbio, ponudio mi je ključeve svoje (Titove) kuće u Samoboru te da obrađujem vinograd i svo grozđe uzimam sebi. Kad sam ga pitao: „Mišo, molim te, je li Tito onaj iz Kumrovcu ili je neki zamijenjeni?“, odgovorio mi je:

„Veselko, otkad ga ja znam isti je, što je prije bilo, nemam pojma.“ Ono što mogu reći jest da je Mišo Broz dobar čovjek, a sad nakon što sam prošao cijeli svijet, mogu reći da mi je to kod ljudi najbitnije.

Između doma i pečalbe...

Ostavljene pradjedovski dom trajna je čežnja. Može biti izvor inspiracije, ali i nepresušne tuge, pa i tjeskobe... Jedan učen Židov (Jevrej) reče jednom Hrvatu: „Prošao sam gotovo cijelu Hrvatsku, ovo je raj na zemlji. Čini mi se da ste više orijentirani na traženje onog čega nemate nego na korištenje onoga što imate.“ Možda bi i vama Crnogorcima uputio slične riječi. Stara je izreka: dvaput seliti isto je što i jednom gorjeti. Kad vidite Hrvate u Australiji, Kanadi, SAD-u i drugdje kako se ogrću u hrvatske zastave i kockaste dresove kad igra hrvatska nogometna vrsta, onda su vam jasne njihove emocije, a mnogi su treća generacija.

Koja je to destinacija najviše prijala oku a koja srcu...

Svugdje je lijepo ako znadete vidjeti ljepotu. Dakle, ponavljam onu divnu rečenicu: ljepota je u očima promatrača. Više od 90 posto ljudi su dobri, svugdje je većina dobra.

Sydney me je možda najviše impresionirao (više nego New York), tamo su svi ljudi nasimijani... Jedino je Sydney usporediv s ovim našim krajevima po ljepoti. Nama nedostaje bolji društveni poredak, jednaka prilika za sve i snaga u vlastitom oku da uvidimo ljepotu svoje države. Bio sam u više od 60 država, svugdje sam vidio ljepotu, svuda ima divnih ljudi. Možda sam najbolje individualno gostoprimstvo doživio ovdje u Crnoj Gori.

O nasljednicima i njihovom putu kaže...

Sinovi su magistri ekonomije. Najmlađa je kćer, mlada je doktorica, bila je među najboljim studentima, radi u Hitnoj, kaže da mi ne padne na pamet da negdje urgiram za njezinu specijalizaciju. Svatko ima svoj put. Najstariji živi u Africi, baš koordinira jedan projekt u delegacijama Europske unije u svih 48 država Afrike. Govori sedam jezika, avanturist je ... Srednji sin još traži posao, jako je nadaren. Iako imamo podrijetlo sa sela, kako smo se davno počeli školovati, sada nas, od mojih prabaka i pradjedova i njihovih braće i sestara, ima oko 200 s fakultetskom diplomom. Prije tri godine moj pradjed je imao sedmero šukununučadi (većinom ženske) koji su istodobno studirali medicinu.

U Povratku je stalo mnogo...

Tu sam baš čovjeku sa sela dao važnu ulogu. Dao sam mu moć nositelja hrvatskog identiteta, hrvatske tradicije i kršćanske vjere. Između ostalog to izražava i rečenica koju 'moj otac' u priči izgovara: „Ja hoću biti oficir JNA

U ovih osam tematski vrlo zanimljivih i značajki napisanih pripovijesti Veselko Grubišić uspješno isprepliće iseljeničku i domovinsku tematiku, autobiografske elemente, svoje misli i osjećaje. U potpunosti uspijeva ponuditi čitatelju panoramu života naših mnogobrojnih zemljaka koji žive u svojoj „drugoj domovini“ Australiji.

Željka Lovrenčić

Grubišić kao skalpelom reže u živo povijesno tkivo hercegovačkih Hrvata, prateći svoje likove od domovine do emigracije u Australiju i nazad. Njegov opis svakodnevnog uobičajenog života tih ljudi, njihova permanentna diskriminacija od strane komunističkih vlasti, ali i postojana vjera u Boga i ljubav prema hrvatskom narodu, čine ovo djelo odličnim izvorom za sagledavanje povijesnog razdoblja u životu ljudi ovoga kraja.

Duro Vidmarović

Autoru je jasno da od teme doma/zavičaja nije moguće pobjeći, bez obzira na to što smo u životu, iz ovih i onih razloga, najčešće prisiljeni napustiti rodnu grudu, dom, zavičaj... I unutar te nužne „izmještenosti“ (Zagreb, Sydney...) od teme doma/zavičaja nije moguće samo tako pobjeći... Ta tema u sebi ujedinjuje i esencijalnu i egzistencijalnu dimenziju. To je par excellence filozofsko pitanje na koje (dobra) literatura daje najadekvatnije od govore... I ova knjiga priča to na najbolji način potvrđuje.

Zlatko Kramarić

POVRATAK

Veselko Grubišić

matica hrvatska

ako mogu ostati Hrvat i katolik.“ Dakle, on nema ništa protiv Jugoslavije, ali želi zadržati svoj jasan identitet i htio bi da država, kao okvir društva, čuva njegov potpuni i ispravan identitet. Država koja želi dugo opstati i imati odlično društvo kao svoj sadržaj dužna je čuvati identitete svih svojih entiteta, napose autohtonih, u njihovu izvornom obliku, naravno isključujući nečiji ekstremizam. Ni jedna komponenta, posebice ona najbrojnija, ne smije ih ni asimilirati niti tražiti da se odreknu vlastitog identiteta i preuzmu tuđi. Teško se je ubaštiniti u tuđem ili nekom novom identitetu. Otac će radije postati seoski šnajder nego zbog materijalnog i karijernog napretka u jednoj ili dvije generacije odreći se barem 13 stoljeća jasnog vlastitog hrvatskog identiteta i tradicije.

Radoznali smo da saznamo kako napreduje Poglavica...

Hmmm! Veliki poglavica prvih nacija Kanade ima veliku dušu (*great soul*), širi enormnu radost, on duboko osjeća prirodu, pa kad je zagađuju i skrnave, njemu je to kao da mu ozljeđuju tijelo. Posebno sam bio sretan kad je pred veleposlasticima članica EU kazao da

su svi kanadski Indijanci navijali za moju Hrvatsku kad smo 1998. godine prvi put sudjelovali na Mundijalu i osvojili broncu. Bio sam zatečen kad me pitao da ga upoznam s Davorom Šukerom jer je na tom prvenstvu baš on dao najviše golova. Kako pri našem susretu nije nosio perjanicu na glavi nego je bio obučen u odijelo i kravatu, s osmijehom sam ga pohvalio što nosi hrvatsku narodnu nošnju. Bio se malo zbunio, ali kad mu je njemački veleposlanik kazao da je kravata hrvatski izum, oduševio se saznanjem. Sljedeća zbirka pripovijedaka dat će veću ulogu čovjeku iz grada, tamo gdje idemo učiti visoke škole, gdje su kondenzirana velika znanja. Bit će više autobiografska, ispričat će moje diplomatsko djelovanje od Australije do Crne Gore u obliku priča. Iz Crne Gore će biti barem dvije od deset priča.

Trenutno čita i ujedno preporučuje štivo...

Tijekom pandemije ponovno sam čitao „Braću Karamazove“, komparirao talijanski izvornik „Božanstvene komedije“ s hrvatskim i engleskim prijevodom. Ponovno sam čitao roman „Spori čovjek“ (*Slow Man*) južnoafričkog nobelovca J. M. Coetzeeja. Treba ga čitati

na engleskom jer tako briljantno piše da ga je milina čitati. Pandemijska me je na neko vrijeme osamila pa sam kod Dostojevskog dosta razmišljao o tom moćnom „Ruskom Kristu“ druge polovice 19. stoljeća. Taj Krist je Krist strahopoštovanja, a tada na Zapadu postoji Krist (poslije prosvjetiteljstva i Francuske revolucije) koji jedva hoda, kao da ide od kuće do kuće i moli ljude da ne odu daleko od onoga što je temelj kršćanstva, a to je samilost (*compassion*) jednih prema drugima. I taj ranjeni Krist na zapadu preživi, a onog moćnog Rusi ubiju i ne daju mu uskrsnuti punih 71 godinu. Zamislite kakva je to kolektivna trauma. Kako sam dublje kontemplirao, shvatio sam da Isus nije pohrvatitelj, niti porusitelj, niti posrbitelj... Isus je otkupitelj ili na engleskom *Redeemer*.

Od muzike najradije sluša...

Volim povremeno poslušati Mozarta. Volim rock, jazz, volim i lijepu narodnu glazbu, obožavam Olivera i klape. Sva ta glazba čini me radosnim. Bach, recimo posebice oni teški komorni komadi, nije za mene, nisam dovoljno dobar poznavatelj klasike. Bio sam presretan nastupom klape Cambi za naš Dan državnosti ovdje u Pogorici. Mnogi Crnogorci me i danas pitaju za mladu dubrovačku klapu Kaše, kad će doći i ponovno na klapski način otpjevati himnu Crne Gore. Neki kažu da nikad nisu čuli ljepši način pjevanja himne Crne Gore. Volim vašu pjesmu „Još ne sviće rujna zora“. Draga mi je i *country* glazba.

Obišavši cijeli svijet, od velikog broja ljudi iz raznih sfera izdvaja poznanstvo sa...

Najsnažniji osjećaj sam doživio na susretu sa Svetim Ocem Ivanom Pavlom II. Stupanjem pred njega, čak u nekom krugu od desetak metra, ulazite u neko posebno mistično energetska polje, kao da ste u blaženstvu. Oduševila me i tadašnja predsjednica Irske svojom skromnošću i jednostavnošću, inače izvrsna profesorica ustavnog prava na *Trinity College Dublin*. Isto tako, recimo, Solomon, veleposlanik Kameruna u Kanadi, pa veliki poglavica Atleo... Jako me vesele ljudi koji znaju opraštati. Mogao bih mnoge nabrojiti, svoju majku... Sjećam se Filipa Kujundžije, sidnejskog Hrvata podrijetlom iz Livna. Imao je sedmero djece, neveliku kuću u jednom od siromašnijih dijelova Sydneyja. Kada je 1992. godine ostao bez posla i više nije mogao davati za humanitarnu pomoć za Hrvatsku i za Hrvate BiH, podigao je svih četrdeset tisuća dolara koje je godinama uplaćivao u svoju mirovinsku

fond i tako s radošću ponovno počeo slati. Na koncu bih spomenuo kanadskog Hrvata Antona Kikaša koji je 1991. godine zrakoplovom dopremio naoružanje za obranu Hrvatske, potom bio uhićen, prebijan i odveden u Beograd. Sada traži susrete sa svim tim ljudima, želi s njima podijeliti ručak, nema nikakve zle volje prema njima. Volim to opraštanje...

Prijateljstvo...

Imam nekoliko prijatelja s kojima se sastajem kad smo doma. Nije lako održavati prijateljstva kad živite ovako nomadski život, ali neka su prijateljstva stvarno cjeloživotna. Bojite se razvijanja dubljeg prijateljstva na mandatima jer vam poslije odlaska iz te države mogu ostati nenadoknadive praznine. Teško je održavati prijateljstva na drugim kontinentima, neko se vrijeme posjećujete, a poslije samo čestitke za Božić i Novu godinu... Razvio sam nekoliko prijateljstava ovdje u Crnoj Gori, možda će ih biti lakše održavati zbog blizine.

Ne možemo odoljeti da saznamo kako je moguće i pored svega spasiti onog dječaka u sebi i biti običan čovjek...

Dječak je uvijek tu, bistar, vragoljast. Da nema tog radoznalog dječaka, kako bih se usudio uopće biti u ovoj profesiji ili ići u takve životne izazove? Ako kao dječak, iz roditeljskog doma sa sobom ponesete iskonske vrijednosti poštenja, radišnosti, opraštanja, poštovanja drugih, onda lako uspostavljate povjerenje s drugima i ništa vam ne pada teško.

Najviše se raduje...

Uspjehu drugih, pa i vlastitom. Volim kad ljudi postižu nešto dobro, dobru sliku, dobru glazbu, dobru cestu (pogledajte koliko ste cesta napravili u zadnjih 6 godina ovdje u Crnoj Gori), dobru zgradu opasanu zelenilom, čistu rijeku, čisto more... Oduševljen sam, recimo, direktorima tvrtki koje čine Hrvatsko-crnogorski poslovni klub, svi su odreda izvrsni. Osim odlične obitelji, imam i veliku sreću da mi Bog dadne odlične suradnike na poslu.

A nervira...

Nerviraju me ljudi koji se bave kriminalom i korupcijom, a prave se da su sve stekli legalno, pokušavaju se prezentirati kao patrioti. Jako me žviciraju nesposobni, ali osioni političari. Ne volim malograđane, nije čaršija vrh civilizacije...

Zadovoljan životom, ne bih mijenjao ništa ili bih...

Ne bih puno toga mijenjao, ali nomadski diplomatski život težak je za djecu jer stalno gube tlo pod nogama, pa ga ne bih preporučio svojoj djeci. Inače, diplomatski život je neopisivo zanimljiv.

Šta je to ljubav?

Ljubav je davanje sebe, i žar, i iskra koja traje, i trpljenje, i čekanje, i opraštanje, i tolerancija.

Osvjedočeni prijatelj Crne Gore se u njoj osjeća...

Hrvatskoj i meni osobno je jako stalo do naše susjedne Crne Gore. Nikad neću zaboraviti kako sam se s ostalim veleposlasticima EU borio za otvaranje vašeg zadnjeg poglavlja 8, tijekom hrvatskog presjedanja EU. Cijelu Crnu Goru sam prošao, zalagao sam se za njeno članstvo u NATO-u i brži put prema EU. Vidio sam iznimne ljepote od Rožaja do Ulcinja, od Pljevalja do Kotora, susreo sam jako drage ljude, osobe koje biste mogli odmah pozvati doma na ručak ili večeru. Podgorica je lijep grad za život. Volim zalutati u ona stara hrvatska sela na padinama Vrmca i s kotorske i s tivatske strane. Na koncu, moramo se zajedno boriti da Crna Gora čim prije postane članica EU. Ne smijemo stati...

Bioskop, pozorište, sportska dvorana...

Pandemija me je potpuno odviknula od kina. Inače, gledanje filma na velikom platnu veći je doživljaj od gledanja na malim ekranima.

Svake godine se prikaže neki izniman film, samo drukčije ga gledaju oči promatrača. Veleposlanica Kenije u Irskoj *Catherine Muigai Mwangi* (kćer Kenuyattine sestre), s kojom sam baš bio blizak, govorila mi je o filmu „Moja Afrika“ (*Out of Africa*) kao o filmu koji je ponizio Kenijce, posebice kenijske žene... Kad sam joj rekao da taj film ima možda ponajbolju fotografiju i da sam odmah poželio otići u Keniju, zaleći na onom zelenom humku na vrhu brjega... Kazah da mi je ljubav one Kenijke koja ne smije niti hodati u pogrebnoj povorci svoga ljubavnika toliko snažna i čista, kad sam je gledao onako vitku, visoku, tananu kako kao neka etruščanska statua (otidite u Toscanu, u etruščansku *Volterru*) stoji daleko i odsijeva istinsku i snažnu ljubav... Kad sam joj izustio da su one riječi nepismenog poglavice toliko odmjerene i moćne baš kao Sokratove, ona se gotovo rasplakala, osjetivši kakve sam kenijske ljepote vidio u svojim očima. Kazalište mi je drago. Nedavno ste imali ovdje u Narodnom pozorištu divnu predstavu „*La Bohème*“ koje se ne bi postidjele niti puno veće kazališne kuće. Netko će reći mala nam je scena, ali možda nije bilo veće ni ono pariško potkrovlje u koje je stala ta čitava priča, čiji je libreto pretočen u operu. Srećom, u posljednje vrijeme redovito treniram jer dugi sati sjedenja nisu dobri za zdravlje.

Kad je o balunu riječ, Dinamo ili Hajduk...

Ja sam od malena dinamovac, ali jedan od onih koji cijeni pravednu sportsku borbu. Više se žviciram kad Dinamo slabo igra nego kad izgubi. Sada manje pratim klupski nogomet, a više hrvatsku reprezentaciju. Ipak imamo svjetsko srebro i broncu, možda je za nas pretjerano očekivati svjetsko zlato u nogometu. Svejedno, volio bih da ga se domognemo za moga života.

Kao predavač na velikom broju katedri o svojim studentima govori...

Uvijek mi je prvi cilj dati peticu, ili po vašem desetku, dakle najvišu ocjenu, iza toga mi je provjera znanja. Kažu da sam pravedan, a ja sam presretan kad me kolege studenti sustižu i prestižu.

Poruka mladim ljudima je ...

Govoriti istinu, poštovati sebe i druge, steći radne navike, biti otvoren prema novim idejama, uvijek zaraditi svoju plaću, vidjeti ljepotu rođene zemlje vlastitim očima.

A šta stari rade...

Da si me pitao početkom godine moji bi odgovori bili puno radosnijeg sadržaja. Evo majka je preminula ove godine u 90. godini. Nikad prije nije bila u bolnici. Nikad nisi spreman za majčinu smrt. Uvijek misliš da samo tuđe majke odlaze. Ostat će mi njezine recitacije dok sam živ, znala je nekoliko tisuća stihova napamet. Ostaće mi njezino poštenje i čast, ona tiha snaga ljubavi. Tata se u 93. godini evo bio odlučio za starački dom. Govorio je da bi bilo najbolje da se mi djeca izmjenjujemo kod njega u kući, da on može zapovijedati, ali shvaćao je da ne možemo napustiti posao. Rekao je da ne želi kod nikoga od nas jer će za 10-ak dana tražiti da ga vratimo kući, pa je pristao otići u starački dom koji mu je blizu kuće, pod uvjetom da ga odvedemo kući kad možemo, posebno nedjeljom. To smo i činili... sve donedavno. Evo samo šest mjeseci nakon majčine smrti otišao je i on. I majci i njemu klapa Grga je otpjevala posljednje pjesme. Majku smo ispratili s pjesmom „Majko jedina, dugo, dugo ne vidjeh te ja...“. Oca ispratismo uz pjesmu „Otišo je moj otac polako, otišo je stazom što vijuga ...“ Svi pjevaju i plaču... Otac je sa sedam godina ostao bez majke, s jedanaest i bez oca, pa sam taj dan razmišljao: „Kakve li su te ćaća tada morile brige kao jedanaestogodišnjaka, što si

tako kao krhak dječak mogao vidjeti pred sobom, jesi li mogao vidjeti i tračak radosti“? Sad više nisam ničije dijete, nitko me nikad više neće zovnuti sine... Ali to je zapravo normalno, to je život, sad imam svoju djecu, ostat će divne uspomene na roditelje. Davali su se bespoštedno, baš uvijek 100% i nikad manje.

Jesmo li nešto zaboravili reći i kakvi su planovi u danima koji dolaze...

Možda je i ovo što rekosmo puno. Planove ne mogu otkrivati jer još dvojim o svojem budućem angažmanu. Mislim da ću uskoro morati odlučiti kojim ću od dva svoja maštanja krenuti.

...

I tako riječ po riječ, s čovjekom briljantne diplomatske i naučne karijere, s više nego vidljivim talentom u ulozi pripovjedača čije se knjige čitaju na mah, jedva čekajući šta se nalazi u drugoj, sa snagom velikog čovjeka koga funkcije i prinadležnosti koje idu uz to, nijesu promijenile, uz brojanje koraka od rodne grude, preko Posušja, Zagreba, Sidneya, Bruxellesa, Dublina, Toronta, do Podgorice.

Bile su to riječi jako zanimljivog sagovornika, svaka riječ na mjestu, odgovor u zagrljaju pitanja, promišljanja i zaključci po mjeri.

PREDSTAVLJENA LIKOVNA MONOGRAFIJA VESNE ŠOJAT

Kameni pejzaži Vesne Šojat

Ogranak Matice hrvatske u Boki kotorskoj
ima čast pozvati Vas
na predstavljanje likovne monografije

VESNA ŠOJAT

autora: Nikole Albanežea
u izdanju Skaner studija, Zagreb i Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti, Zagreb.

Monografiju će predstaviti povjesničarke umjetnosti
Marija Mihaliček i Ljiljana Zeković,
urednik Željko Brguljan i u ime izdavača Dragi Savićević.

Ponedjeljak, 8. VIII. 2022. u 20 sati,
Galerija solidarnosti, palača Pima, Kotor.

U glazbenom dijelu programa nastupit će
Anja Radonjić, gitara,
studentica Istituto Musicale Luigi Boccherini, Lucca.

„Dominantni motiv u opusu Vesne Šojat je pejzaž Boke kotorske, u užem smislu kameni pejzaž: stjenovite vrleti nad Zalivom i detalji građevina staroga Kotora. Promatrajući desetljećima masive Kotorskog zaljeva, njegove mijene od rane zore do prvog sumraka, fiksirala je svojim kistom tisuće lica zaljevskog pejzaža. I mada rođenjem i odrastanjem pripada Zagrebu, Boka je za Vesnu bila onaj pravi, duboko doživljeni zavičaj.“

Piše: **Marija Mihaliček**

Likovna monografija Vesne Šojat, akademske slikarice bokeljskih korijena, prvo je predstavljena u palači Matice hrvatske u Zagrebu, a zatim je imala kotorsku promociju 8. kolovoza u Galeriji solidarnosti (Palača Pima) u organizaciji Ogranaka Matice hrvatske u Boki kotorskoj.

Autor monografije je povjesničar umjetnosti, pokojni Nikola Albaneže, a urednik Željko Brguljan. Recenzenti su pokojni akademik Tonko Marojević i Feđa Gavrilović, a izdavači knjige su Skaner studio i Nacionalni muzej moderne umjetnosti iz Zagreba.

Posjetitelje promocije, među kojima je bila i generalna konzulica Republike Hrvatske u Crnoj Gori gospođa Jasminka Lončarević, pozdravila je Marija Mihaliček, predsjednica OMH u Boki kotorskoj, koja se u uvodnom izlaganju zadržala na fenomenu slikarske obitelji Šojat riječima: „Nemoguće je započeti priču o slikarstvu Vesne Šojat bez spomena fenomena likovne obitelji kojoj pripada. Svakako, ne bježeći od činjenice koliko malo poznajemo Antona Šojata, Melitu Bošnjak i Vesnu Šojat, koliko su oni nezasluženo zaboravljeni i u mjeri koju bi čak elementarna kultura sjećanja podrazumijevala. Poznato je da kulturne pojave i njihovi nositelji predstavljaju ono što je važan segment našega zavičajnoga kulturnog habitusa. Ako ih se ne sjećamo, ne propitujemo vrijednosti i ne ističemo kao kulturnu baštinu, padaju u zaborav. Na primjeru obitelji

S promocije

Šojat se to vidi, ali ne samo kod njih. Dosta bismo mogli navesti mnogih primjera gdje smo dopustili da prođe vrijeme bez zanimanja za ljude, za stvaratelje-umjetnike koji su zavičajnu Boku mnogostruko zadužili jer su je svojom umjetnošću ovjekovječili na najplemenitiji način. Kao što posljednjih desetljeća otkrivamo zapretane vrijednosti najljepših stihova i eseja o Boki, oživljenim sjećanjima na Alfirevića, Viktora Vidu, nadam se da neću zvučati pretenciozno ako kažem da je ova večerašnja promocija vrijedne likovne monografije, koja u svim segmentima pokazuje samo najveći domet koji su postigli svi, od pisca, urednika, recenzenata, izdavača, još više od toga - **ona simbolizira potrebu propitivanja našeg odnosa prema vlastitom naslijeđu.** Boka je svojom prirodom i baštinom zaokupila mnoge majstore kista, ali Antun Šojat, Melita Bošnjak i Vesna Šojat s pravom se mogu nazvati najdosljednijim i najpotpunijim slikarima Boke. Njihovo stvaralaštvo pripada

korpusu hrvatske moderne umjetnosti, ali njihova veza s Crnom Gorom nije samo zbog činjenice da su živjeli u Zagrebu i na Prčanju (kako piše u njihovim biografijama), već zato što je njihovo slikarstvo istinski obilježilo likovno stvaralaštvo i crnogorsku kulturu u drugoj polovici XX. stoljeća te u prvoj polovici XXI. stoljeća.“

Likovnu monografiju Vesne Šojat predstavila je poznata crnogorska povjesničarka umjetnosti i likovna kritičarka Ljiljana Zeković, koja je u svom izlaganju istaknula da su u monografiji „definirane suštinske karakteristike njenog djela promatranog kroz intelektualne, duhovne, filozofske i likovno-estetske vrijednosti koje nam pružaju cjelovit uvid u njezino stvaralaštvo“. Lj. Zeković povukla je paralelu između slikarskog opusa hrvatske slikarice Vesne Šojat s umjetnicima crnogorskih kamenih pejzaža, slikarima *genius loci*, Nikolom Vujoševićem i Vukom Radovićem, rekavši: „Zapravo, riječ je o osobnim slobodama

Urednik monografije Brguljan uručuje sliku Vesne Šojat predsjednici Ogranka Matice Hrvatske Boke

strukture koje grade, nadgrađuju arhitektoniku kompozicije. Međutim, ono što ih na neki način povezuje su harmonije, složeni ritmovi, tonske boje, enformelistička materijalizacija - pastuoznost, mediteranska svjetlost promatrana kroz mijene prirodnih fenomena i dominacija kamena koji se izražavaju od realnog preko asocijativnog do apstraktnog znaka. Ovdje sam navela samo neke paralele u likovnom izrazu umjetnika koji svoj likovni rukopis zasnivaju na vlastitim poetskim referencijalnostima i samosvojnom izrazu, bez obzira na zajedničko inspirativno polazište - kamene pejzaže Crne Gore, koja zauzima dostojno mjesto u Hrvatskoj

umjetnika, njihovom likovnom senzibilitetu kojim viđeno kao polazište transformiraju u novu slikarsku stvarnost. Dok je Vesna Šojat inspirirana primorskim ambijentom, Vujošević i Radović slikaju kanjonske vrleti kanjona Platija. Očekivano je da se Vesna Šojat prikloni izrazu lirskog, neoromantičarskog i nadrealnog nadahnuća, a slikari surovih kamenih litica grandioznom i monumentalnom. Međutim, ono što fascinira je uzvišenost i samosvojnost slikarskog izraza umjetnikâ koji su kamen, kao 'govor duše' izrazili u suglasju sa svojim stvaralačkim temperamentom. Vujošević i Radović su slikari koji prirodne fenomene uređuju prema zakonima reda, preglednosti, kompozicijske i kolorističke promišljenosti, dok Vesna Šojat gotovo eruptivnom snagom formira kozmos u malom u kojem se sudaraju plastične

historiji umjetnosti XX. i XXI. stoljeća, a koja svojim podrijetlom i djelom pripada i našem kulturnom korpusu. Podrijetlom Bokeljka, rođena Zagrepčanka, slikarica Vesna Šojat, jedno od reprezentativnih imena hrvatske historije umjetnosti dvadesetog i dvadeset prvog stoljeća, na žalost, nedovoljno je valorizirana u sredini iz koje je potekla i kojoj je motivski posvetila svoj impozantan i vrijedan likovni opus. Njezina jedina samostalna prezentacija u Crnoj Gori, upriličena u galeriji Centra za kulturu u Kotoru 1988., ostala je zapamćena samo u kulturnoj javnosti u bokokotorskim okvirima, a njezine slike u CG nalaze se u fondu Narodnog muzeja

Crne Gore, u fundusu Galerije umjetnosti Jugoslavije - Njegoš, zatim u Prčanju, rodnome mjesu njezinog oca akademskog slikara Antuna Šojata i u zbirci moderne i suvremene umjetnosti Gospe od Škrpjela u Perastu.“

Urednik knjige Željko Brguljan i inicijator njezinog nastanka, pozdravio je publiku osobno i u ime Vesne Šojat koja nije bila u mogućnosti nazočiti predstavljanju svoje monografije u Kotoru. On se s ponosom i žaljenjem zbog preranog odlaska prisjetio autora monografije, pojkojnog profesora Nikole Albanežea, povjesničara umjetnosti te recenzenta akademika Tonka Maroevića te dodao:

„Dominantni motiv u opusu Vesne Šojat je pejzaž Boke kotorske, u užem smislu kameni pejzaž: stjenovite vrleti nad *Zalivom* i detalji građevina staroga Kotora. Promatrajući desetljećima masive Kotorskog zaljeva, njegove mijene od rane zore do prvog sumraka, fiksirala je svojim kistom tisuće lica zaljevskog pejzaža. I mada ro-

đenjem i odrastanjem pripada Zagrebu, Boka je za Vesnu bila onaj pravi, duboko doživljeni zavičaj.“ Brguljan je poželio: „Monografija neka bude poticaj likovnoj struci da se Vesnino djelo, duboko posvećeno bokeljskom pejzažu, dostojno uvrsti u likovne tokove, kako hrvatske tako i crnogorske umjetnosti.“ Kao što je inicirao izlaženje ove reprezentativne monografije, njezin urednik je istaknuo nužnost „cjelovite izložbe i ovdje u kulturnom središtu *Zaliva* kojemu svojim umom, talentom i posvećenim radom ova slikarica doprinosi već pola stoljeća“.

Vlasnik Skaner studija Dragi Savićević govorio je o nastajanju ovoga reprezentativnog izdanja i o lijepom iskustvu u suradnji s Vesnom Šojat te drugim umjetnicima iz Hrvatske i iz Crne Gore.

Na kraju promocije, u ime umjetnice Vesne Šojat, urednik monografije Željko Brguljan uručio je poklon, sliku „Zidine Kotora“ Ogranku Matice hrvatske u Boki kotorskoj.

Tivćanin dr. Vicko Vuksanović, jedan od pionira hrvatske imunologije

PRILOG ŽIVOTOPISU

Piše: **Marija Mihaliček**

Među liječnicima podrijetlom iz Boke koji su radili u Hrvatskoj najpoznatiji je doktor medicine Karlo Radoničić (Trst, 1879. - Zagreb, 1936.) koji je 1919. godine utemeljio Internu kliniku u Zagrebu. Ovaj uglednik, potomak dvije poznate dobrotorske porodice, bio je izabran za admirala Bokeljske mornarice pa je to razlog što je u zavičaju poznat, a ne zbog stručnih zasluga na polju medicine.

Zagreb je prema tradiciji bio grad u koji su mladi Boke-lji odlazili studirati, a nakon toga najčešće bi uz njega vezivali svoje živote i karijere. Među njima su bili i dvojica Tivćana: Vicko Vuksanović (Tivat, 15. 12. 1896. - Split, 10. 3. 1987.) i Alfredo Sindik (Tivat, 7. 11. 1899. - Dubrovnik, 28. 1. 1976.), koji su

postali prvi specijalisti novih grana medicine i dali veliki doprinos hrvatskoj medicinskoj znanosti. Imena dr. Vuksanovića i dr. Sindika ostala

su izvan lokalne povijesti medicine i zdravstva pa ih danas nosi u sjećanju samo rodbina i stari autohtoni Tivćani kojih je sve manje.

Dok su oni svladavali put ka liječničkom zvanju, njihovo mjesto dobilo je 1923. prvog liječnika Bračanina dr. Vicka Turketa. Dr. Turketo bio je u Tivtu liječnik do 1939. godine, kada se vratio u svoj rodni Bol. Prvi apotekar u Tivtu bio je 1922. godine dr. farmacije Vilko Lepeš, dok je prvu primalju/babicu Agnezu-Njezu Vuksanović Tivat imao nešto ranije, 1909. godine. Prema prezimenima medicinskoga kadra u Tivtu jasno je da su prvi medicinari, osim babice, bili „sa strane“.

U međuvremenu, dvojica Tivćana poslije završetka studija i specijalizacije daju značajan prinos hrvatskoj medicini. Na polju imunologije dr. Vicko Vuksanović, a na polju epidemiologije dr. Alfredo Sindik. Obojica su zaslužni za početke i prve uspjehe u razvoju ovih podudarnih grana medicine u poznatoj zdravstvenoj ustanovi Higijenskom zavodu u Zagrebu.

Vicka Vuksanovića i Alfreda Sindika nije povezivala samo zavičajnost, pripadnost istoj generaciji, humani liječnički poziv, već i rodbinska bliskost. Naime, oni su bili rođaci - Vickov otac Krsto i Alfredova mati Kate su bili brat i sestra.

Dr. Alfredo Sindik je zahvaljujući istraživanju Stipa Pilića dobio svoje zaslužno mjesto u hrvatskoj medicinskoj historiografiji. Iz opširnog priloga o životu i radu dr. Sindika utemeljenom na arhivskome gradivu odabrali smo siže znanstvenog članka: „Alfred Sindik je još kao student radio u Higijenskom zavodu od njegova osnutka i to na različitim odjelima. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu završio je 1929. godine. Epidemiološki zavod je dugogodišnje mjesto njego-

va rada, a odlaskom dr. Černozubova postaje i njegovim ravnateljem punih deset godina. Specijalizaciju iz epidemiologije završio je 23. srpnja 1949. kao naš prvi specijalist epidemiolog. Primarijat stječe 14. prosinca 1957. Veći dio svoga rada proveo je na terenu suzbijajući epidemije, a o tim svojim iskustvima objavljuje i znanstvene radove. Pored svog praktičnog i znanstvenog rada Alfred Sindik se uključuje u prosvjetno-pedagoški rad u školama i na terenu držeći tečajeve, te posebice u radu Škole za zdravstvene pomoćnike od njezinog osnutka 1930. godine. Za potrebe edukacije napisao je niz skripti za polaznike. U radu se donosi popis njegovih članaka i skripti.“

Nadajući se da će i dr. Vuksanović dobiti mjerodavni prikaz njegova medicinskog – stručnog i znanstvenog rada u sklopu povijesti hrvatskog zdravstva, ovdje bilježimo ponešto o njegovu životu i radu. Prema našim saznanjima on je prvi Tivćanin koji je diplomirao medicinu. Ta činjenica, a osobito njegov prinos hrvatskoj medicini, naveli su nas da u crticama rekonstruiramo njegov životni i radni vijek.

Vicko Vuksanović rođen je 1896. u Tivtu kao najstarije od desetero djece Krsta Vuksanovića i Marije-Mare Petković. Vicko je bio prvorođeni sin i predodređen za svećenika. Poslije završene pučke škole u Tivtu roditelji ga šalju u Kotor u sjemenište (Seminarium Leoninum). U ovoj ustanovi koja je odgajala i pripremala dječake za svećenički ili redovnički poziv proveo je neko vrijeme.

U šematizmu iz 1911. godine nalazimo ime tada petnaestogodišnjaka Vicka Vuksanovića (Vuksanović Vincentius) kao polaznika II. razreda.

Sjemenište je uz duhovnu pripremu učenika za posvetu budućem svećeničkom pozivu davalo i temeljno klasično obrazovanje iz povijesti, kulture, starih jezika: latinskog i grčkog. Polaznici sjemeništa dobivali su obrazovanje koje je bilo na nivou gimnazijskog. Mladi Vicko, iako napušta sjemenište u trenutku kada je osjetio da mu je bliži svjetovni život, ipak je uvijek isticao da mu je boravak u sjemeništu podario klasičnu naobrazbu koja ga je obilježila za cijeli život.

U Prvom svjetskom ratu bio je mobiliziran, a prema obiteljskom predanju „prohodaо je sjevernu Italiju bez ispaljenog metka“.

Studij medicine u Zagrebu završio je 1926. godine, zatim je kraće vrijeme stažirao u dva crnogorska grada. Prvo namještenje dobiva odmah nakon završetka studija i ono ga vodi u Petrovac, gdje dvije godine radi kao liječnik. Iz tadašnjih novina saznajemo da je ovdje bio i društveno aktivan, a izbor za predsjednika Nadzornog odbora Jadranske straže, osnovane 8. 11. 1927. godine,

svjedoči o ugledu mladog liječnika u novoj sredini.

Premještaj na sjever Crne Gore u Kolašin i rad u novootvorenoj Zdravstvenoj stanici 1929. godine doživljavao je kao novi izazov. Rado se prišeo vremena provedenog na terenu i davanja liječničke pomoći stanovnicima iz okolnih sela, čak je pomagao ženama pri porodu. Do svojih pacijenata stizao je na malome brdskom konju koji se zvao Miško. Pametna životinja dobro je poznavala šumske puteve i zavojite staze kojima je dr. Vicko stizao do svih kojima je bio potreban.

Poslije završenog stažiranja, početkom 30-ih godina XX. stoljeća, vraća se u Zagreb i opredjeljuje za specijalizaciju medicinske mikrobiologije na Medicinskom fakultetu. Nakon završetka specijalizacije zapošljava se u Higijenskom zavodu i posvećuje se istraživanjima na polju imunologije. Laboratorijski rad započet u predratnom razdoblju nastavlja se u ratnom vremenu i poslije Drugog svjetskog rata. Dr. Vuksanović stručno se usavr-

šavao u Kopenhagenu 50-ih godina XX. stoljeća. Često je putovao i zbog suradnje s kolegama iz Njemačke, Švicarske i Francuske. Znanstvena iskustva stečena vani i posvećenost radu u laboratoriju Higijenskog zavoda pomogla su mu u postizanju sjajnih rezultata u razvijanju cjepiva protiv tetanusa, trbušnog tifusa i ostalih zaraznih bolesti. Dr. Vuksanović posebno je bio zaslužan za uspješnu primjenu protuotrova za europske zmijske i otrov pauka crne udovice. Sudjelovao je na kongresima i stručnim simpozijima (u Berlinu i Parizu 1954., Prvom kongresu liječnika Hrvatske u Zagrebu 1955., na simpoziju u Dubrovniku).

Objavljivao je radove u stručnim i znanstvenim časopisima te skriptu iz imunologije. U Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ 50-ih godina XX. stoljeća, kao izvanredni profesor, radi na edukaciji studenata i liječnika.

Kao humanist dr. Vuksanović se osobito skrbio o Tivčanima koji su se liječili u Zagrebu, a pomagao je svojim i na

druge načine. Tako je na Godišnjoj skupštini Hrvatskoga tamburaškog društva u Zagrebu, 27. studenoga 1938., zastupao Prosvjetno tamburaško društvo Sloga iz Mrčevca i iznio „potrebe i želje bokeljskih tamburaša te toplo preporučio upravi saveza što tješnju suradnju i moralnu potporu za tamburaška društva u Boki kotorskoj“.

Dr. Vuksanović bio je veliki zaljubljenik u prirodu, volio je planinariti, ići u lov, brati gljive... Okolica Zagreba i Zagorje bila su mjesta relaksacije i odmora, a radost povratka u zavičaj uvijek je bila kompletna ako je imao prilike da se preda svome najmilijem hobiju - ribanju i lovu.

Među sugrađanima je uživao ugled iako su Tivćani malo znali o dr. Vicku kao liječniku, ali su dobro bili znani njegovi ribolovni i lovački trofeji. Godišnje odmori provodio je na Dolu, velikoj kući koju su Vickov otac i četvero braće gradili dok je on studirao. Braća su mu bili kompanjoni, a istodobno suparnici u ribanju udicom iz barke po postama zaljeva i otvorenog mora ili u lovu na prepelice i jarebice, galinace, u tadašnjoj divljini tivatskog polja.

Poslije odlaska u mirovinu, u Tivtu provodi duže i uživa u hobijima dok mu jedan nespretni skok u barku nije promijenio život. Od zadobivenih ozljeda biva ograničen u fizičkim aktivnostima. Zadnje godine života uživa u prauncima, provodi čitajući, pišući dnevnik. Umro je blago u 88. godini, a prema vlastitoj želji pokopan je na groblju svetog Šimuna u svome rodnom Tivtu, u Boki koju je toliko volio.

Netko se iz Radio Tivta jednom prilikom sjetio prvog Tivćanina koji je diplomirao medicinu pa je novinar inicirao razgovor s dr. Vuksanovićem koji je tada bio umirovljenik. Do intervjua nije došlo. Izgleda da ga je dr. Vuksanović ljubazno odbio. Šteta, jer bismo sada imali iz „prve ruke“ svjedočanstvo o prvom liječniku iz Tivta koji je potekao iz skromne radničke obitelji, o medicinskom stručnjaku, pioniru hrvatske imunologije, humanistu, čovjeku širokih pogleda, eruditu i poliglota.

Ovako, 35 godina poslije smrti nastao je ovaj tekst za

koji dr. Vuksanović ne bi sigurno puno mario. Ipak, nadamo se da ima još Tivćana kojima će izmamiti sjećanje na „doktora Vicka s Dola“.

Muzička razglednica gudača Perast 2022.

U simbiozi prirodnog okruženja i neprocjenjivoga spomeničkog naslijeđa, barokni grad uzdigao se na još jednu razinu posebnosti i ekskluzivne ponude u sferi kulturne animacije i revitalizacije sredine.

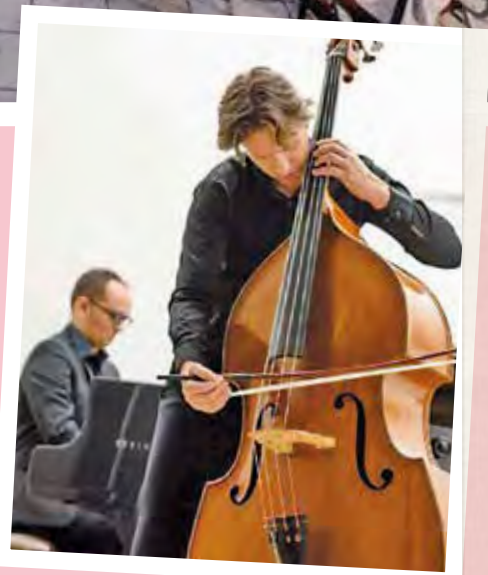
Piše: **Marina Dulović, prof.**

U Perastu je od 21. do 28. kolovoza održan 13. Festival gudača, jedinstvena manifestacija koja sve više privlači umjetnike, muzičke pedagoge, profesionalne muzičare i ljubitelje klasične muzike.

Festival je osnovan u cilju razvoja, njegovanja i promocije muzičke kulture, obrazovanja i edukacije, s akcentom na kvalitetu programa i

Održano je ukupno šest koncerata, i to pet u Perastu, a jedan u Kotoru. Na prvom koncertu prilikom svečanog otvorenja Festivala, ispred crkve sv. Marka, na terasi hotela Heritage grand Perast nastupio je Klavirski trio u sastavu: Sonja Marković - klavir, Sonja Vojvodić - violina i Ana Zakrajšek - violončelo. Drugi koncert održan je u suradnji s Muzičkom školom „Vida Matjan“ u koncertnoj dvorani, crkvi sv. Duha, gdje su nastupili profesori Muzičke akademije Cetinje, violonist Vujadin Krivokapić, pijanist Bojan Martinović i kontrabasist Crnogorskoga simfonijskog orkestra Zoran Zakrajšek. Na trećem koncertu, u crkvi sv. Nikole u Perastu, nastupio je duo violina/gitara, Luka Perazić i Miloš Pavičević. Prvi koncert polaznika seminara za gudače održan je u crkvi Gospe od Karmela, drugi u crkvi sv. Antuna i treći na terasi hotela Heritage grand Perast. Brojna publika svojim pljeskom dala je potporu izvođačima u atmosferi muzičkog ugođaja i kvalitetno izvedenih programa.

afirmaciju pravih vrijednosti. Opravdao je svoje postojanje raznovrsnošću programskih sadržaja, popularnošću i prepoznatljivom fizionomijom koju je gradio prethodnih 13 godina. Festival je izrastao u manifestaciju po kojoj se prepoznaje kulturna i turistički razvijena sredina kao što je grad Perast, koji je zahvaljujući Festivalu postao mjesto susreta kreativnih stvaralaca, živih koncertnih programa i muzičke edukacije. U simbiozi prirodnog okruženja i neprocjenjivoga spomeničkog naslijeđa, barokni grad uzdigao se na još jednu razinu posebnosti i ekskluzivne ponude u sferi kulturne animacije i revitalizacije sredine. Poseban stimulans svakako je bio ambijent grada Perasta i njegovo kameno okruženje s palačama, crkvama, trgovi-

ma i đardinima stvorenim za umjetnost, kao i potpora Općine Kotor i prijatelja Festivala. „Spajanjem vrijednosti koje su naša tradicija s iskustvom drugih, naša vizija postala je naša stvarnost. Namjera nam je da Festival gudača razvijamo, unapređujemo uz aktivno sudjelovanje kreativnih snaga iz različitih područja kulture i muzičke umjetnosti“, poručuju organizatori iz NVO-a „Bocche di Cattaro“.

Ovogodišnje izdanje Festivala gudača pratile su i master class radionice za sve profile gudačkih instrumenata, komornu muziku i orkestar, a napredak mladih muzičara bio je očigledan. Radionice za violinu održali su profesori Maja Jokanović i Vujadin Krivokapić, violu Miša Berkut, violončelo Gerog Baich i Aleksandar Latković te kontrabas Zoran Zakrajšek.

Kulturno ljetovanje u Risnu

Drevni grad Boke kotorske Hipnos uspavao, a Medaur probudio iz dubokog sna

Koncert Andrea Navarro

rivi, podignuto je betonsko zdanje, nezavršeno i neugledan objekt, koji predstavlja opasnost za sve prolaznike. Vođeni željom i navikama da se pokrene kulturni razvoj mjesta koje nema ni jednu kulturnu ustanovu iako baštini najstariju biblioteku u Crnoj Gori koja je osnovana 1832. godine, a danas se nalazi u trošnoj baraci, Rimski mozaici su unazad nekoliko godina u sastavu OJU „Muzeji“ Kotor, a grupa entuzijasta pokrenula je nevladinu organizaciju „Medaur – društvo za njegovanje kulturne baštine Risna“. Cilj novoosnovane organizacije je čuvanje i zaštita spomeničkog naslijeđa, poboljšanje i promocija programa iz kulture, poticanje stvaralaštva, održavanje predavanja, radionica, seminara, koncerata, filmskih večeri, edukacija publike i uopće bolja i kvalitetni-

Piše: **Marina Dulović, prof.**

Od kada je risanski Dom kulture, ostavština Vasa Čukovića Rišnjana, stradao u razornom potresu 1979. godine, Risan je ostao bez svog prostora za društveni i kulturni život. Mnogi se i danas pitaju je li se objekt izgrađen 1937. godine zaista morao srušiti do temelja ili je postojao prostor za sanaciju, kao što je slučaj s drugom ostavštinom - Specijalnom bolnicom za ortopediju, neurokirurgiju i neurologiju „Vaso Čuković“, koja je u istom razdoblju sanirana i od osnivanja do danas predstavlja ustanovu od velikog značaja i ugleda. Na istome mjestu gdje je bio Dom kulture, risanskoj

Večer Jazz muzike

ja kulturna i turistička ponuda mjesta. S prvim programima koji su otpočeli početkom ljeta i trajali do polovine rujna, mještani i organizatori pokazali su da duh zajedništva postoji, kao i ljubav prema najstarijem gradu u Boki kotorskoj koji kao historijski i turistički bisser naše države zaslužuje više ulaganja i angažmana institucija za njegov razvoj. Potporu u osnivanju i „vjetar u leđa“ dali su brojni pojedinci i prijatelji društva koji su na Osnivačkoj skupštini pokazali želju i raspoloženje da pomognu i podrže sve aktivnosti.

Prvi program koji je realiziran pred baroknom palačom, koja je pripadala staroj kapetanskoj porodici Ivelić, bio je u povodu 21. lipnja - Svjetskog dana muzike. Nastupili su učenici Muzičke škole za talente „Andre Navara“ iz Podgorice. Ozbiljnost, posvećenost i talent bili su prisutni u svakom tonu dobro selektiranih kompozicija za solo i komorno izvođenje, a publika željna programa koji nose kvalitetu nagradila je mlade muzičare burnim pljeskom. Ideja koja je začeta u Francuskoj 1982. godine sa željom da se najduži dan u godini i početak ljeta posveti baš toj uzvišenoj umjetnosti,

da klasična muzika postane dostupna svim ljudima i izvan koncertnih podija bez obzira na stalež, podrijetlo i naslijeđe, obilježena je u Risnu na radost publike i izvođača.

Sljedeći program održan je početkom srpnja - Veče dokumentarnih filmova - pod nazivom „Muzika svijeta“. To je bio nastavak prve večeri „Običaji svijeta“, a sve kao u uvod u Prvi festival etnološkog i antropološkog filma. Na programu su bila četiri filma prema selekciji proslavljenog režisera Vladimira Perovića, i to: Tibetanka – film Huakin Ćin (Kina), Senziana – film Zvezdane Stanojević (Srbija), Od Kršana do Peroja – film Igora Bezinovića (Hrvatska) i Crvena maramica – film Lejle Toprak (Turska). Prisutnima se obratila Marina Dulović, jedna od osnivača novoosnovane organizacije, rekavši da „će publika na ovoj i narednim večerima u okviru planiranog Festivala imati priliku da se upozna s različitim kulturama, običajima, muzikom, vjerovanjima i načinom života ljudi cijelog svijeta. Iza zovno je bilo odabrati lokaciju pred palačom Pima s obzirom na to da jedini adekvatan, polupokriven prostor, atrij lokaliteta Rimskih mozaika, više

nije dostupan za ovakav vid organizacije, što opterećuje organizaciju i planiranje budućih događaja“. Ona je istaknula da mještani cijene napore Općine Kotor da se ponovno nekadašnji Dom kulture uz privatno-javno partnerstvo dovede u svoju prvobitnu namjenu i s nestrpljenjem čekaju epilog javnog poziva.

Prisutnima je filmove predstavio selektor, režiser Vladimir Perović, koji je istaknuo da svih deset režisera čiji filmovi će biti predstavljeni na našem Festivalu u rujnu žele doći i svojom prisutnošću uveličati događaj: „Ovo i prethodno veče dokazuje da su naš Risan, Boka kotorska i Crna Gora izuzetno atraktivne i vrijedne destinacije, ali i podneblje koje zasigurno pruža prelijep ambijent u kome može da se baštini festival ovog karaktera.“

Omladinski simfonijski orkestar iz Bremena nastupio je 17. srpnja na Trgu 21. novembra u organizaciji NVO Medaur i Festivala gudača, a u partnerstvu s Međunarodnim festivalom KotorArt i Njemačkom ambasadam u Podgorici. Nastup mladih muzičara realiziran je u sklopu serijala KotorArt u gostima, a prisutne je u ime domaćina pozdravila Jelena Čečur koja je istaknula „da nam čini posebnu čast i zadovoljstvo da ugostimo mlade muzičare iz Njemačke i čujemo njihovo izvođačko umijeće“. Osamdeset mladih muzičara u dobi od 14 do 22 godine predstavilo je djela Beethovena, Mendelsoona i Bartoka. Pod dirigentskom palicom maestra Martina Lenca orkestar je zvučao profesionalno, a odabrana djela, biseri klasične muzike, došli su do izražaja u lijepoj risanskoj noći. Publika nije skrivala svoje oduševljenje i mlade talente ispratila je ovacijama.

Sljedeći program, Veče jazz muzike, koji je privukao brojnu publiku iz Risna, Kotora

i okolnih mjesta, bio je izvanstan nastup Sanje Raičević i Milorada Šula Jovovića. Duet koji njeguje jazz muziku koju publika rafiniranog sluha cijeni i poštuje bio je događaj vrijedan pažnje. Talent Sanje Raičević koja se ovom vrstom muzike bavi više od dvadeset godina i Milorada Š. Jovovića, vođe prvog crnogorskog jazz sastava „Piva jazz band“, ostavili su publiku zatečenu svojim sposobnostima u izvođenju raznih stilova jazz, bluz, swinga, be bapa, funka... Njihovim nastupom Risan se upisao na listu promotora džeza i dobrih „svirki“, a kulturna i turistička ponuda podignuta je na veću razinu.

Nakon jazz, doajeni klapskog pjevanja, muška klapa Assa Voce nastupila je na Trgu Nikole Đurkovića u Risnu. Popularne klapske i zabavne pjesme u interpretaciji sastava koji je poznat i priznat već dva desetljeća napravio je atmosferu kako i priliči duhu primorskog mjesta. Nizale su se poznate klapske pjesme, hitovi Olivera, Gibonija, Dubrovačkih trubadura, a publika je svojom razdraganošću i pljeskom dala potporu podgoričkim „đetićima“ koji uz melodije s instrumentalnom pratnjom na repertoaru imaju i „a capella“ kompozicije, čime daju nemjerljiv doprinos njegovanju naslijeđa i razvoju klapske pjesme.

Nakon muzičkih programa, entuzijasti iz društva Medaur svojim radom i zalaganjem dali su doprinos i književnom stvaralaštvu tako što je zbirku svojih satiričnih priča predstavio publicist i novinar Dragutin Karlo Minić. Zbirku pod nazivom „Upokojenje istine“, koja je njegova dvadeset četvrta knjiga, uz autora predstavio je također novinar Vanja Bulić, koji je istaknuo: „Karlo je netko tko je uveo humor i satiru u medije koji se ne bave isključivo humorom. Biti satiričar znači

Simfonijski orkestar

pisati istinu, pa pošto je došlo vrijeme da se istina ne smije reći, ona se obično uvija u satiričnu formu.“ Minić je bio dugogodišnji urednik Satirikonu u Politici, autor rubrike satiričnih komentara „Ukratko“ u istom časopisu, kao i kolumni u Bazaru, glavni i odgovorni urednik Radio TV-Revije i urednik u „Ošišanom ježu“. Dobitnik je velikog broja nagrada i priznanja, a u Risnu se radošću dolazi 63 godine.

Potvrda da su organizatori uspjeli u svojoj namjeri i kreiranim programima tijekom ljeta jest mnogobrojna publika, turisti i ljubitelji kulture i umjetnosti. To je pokazatelj da i u budućnosti NVO „Medaur“ treba ići istim pravcem i uz ideju vodilju da programi budu iz različitih kulturnih područja, a kvaliteta je ono što će biti njihov glavni zadatak. U skladu s tradicijom drevnoga grada koji su kreirale i oblikovale različite kulture i civilizacije, ljeta u Risnu bilo je raznovrsno, bogato i vrlo sadržajno.

ranim programima tijekom ljeta jest mnogobrojna publika, turisti i ljubitelji kulture i umjetnosti. To je pokazatelj da i u budućnosti NVO „Medaur“ treba ići istim pravcem i uz ideju vodilju da programi budu iz različitih kulturnih područja, a kvaliteta je ono što će biti njihov glavni zadatak. U skladu s tradicijom drevnoga grada koji su kreirale i oblikovale različite kulture i civilizacije, ljeta u Risnu bilo je raznovrsno, bogato i vrlo sadržajno.

Vladimir Barović, crnogorski admiral koji je odbio pucati na hrvatske gradove, dobio spomenik na Visu

Prije 31 godinu crnogorski admiral Vladimir Barović na Visu je počinio samoubojstvo zbog agresije JNA na Hrvatsku. To je prema njegovu mišljenju bilo djelo koje je u potpunoj suprotnosti s crnogorskom čašću.

Admiral Barović, koji je bio zapovjednik ratne mornarice za područje Istre, izvršio je samoubojstvo 29. rujna 1991. godine nakon što je odbio naredbu da bombardira primorske gradove u Hrvatskoj. Barović je u svome oprostajnom pismu, koje je napisao na Visu gdje se tada nalazilo zapovjedno mjesto bivše Jugoslavenske ratne mornarice, naveo i razloge koji su ga naveli na taj čin.

Glavni razlog je nerazumna agresija JNA na Hrvatsku koja, prema mišljenju admirala Barovića, predstavlja djelo suprotno tradicionalnome crnogorskom poimanju čašću.

„Ovdje neće biti razaranja dok sam ja zapovjednik, a ako ipak budem prisiljen narediti razaranja, mene tada više neće biti. Crnogorci se ne mogu boriti i uništavati narod koji im nije ništa skrivio”, smatrao je admiral Barović koji je sebi oduzeo život suočen s vlastitom nemoći u sprečavanju djelovanja JRM-a na razaranja hrvatskih gradova te zbog potpunog neslaganja s odlukama Generalštaba bivše JNA.

Barović se ubio u vrijeme kad je i onim najoptimističnijima bilo jasno da će rat biti nemoguće izbjeći. On je, poput mnogih drugih u to vrijeme, mogao ići lakšim putem i slijepo izvršavati naredbe

vrha JNA, koji je u to doba već u potpunosti bio u službi Slobodana Miloševića.

No, Barović to nije želio učiniti.

Pokopan je u Herceg Novom, a u trenutku smrti imao je 52 godine.

„Jedini metak ispaljen u ovom ratu na koji Crna Gora može biti ponosna jest onaj admirala Vladimira Barovića, zapovjednika JRM-a. Njegovo crnogorsko shvaćanje čašću nije mu dopustilo da floti izda naredbu da bombardira primorske gradove i naselja u Dalmaciji kad mu je to bilo naređeno”, napisao je 1996. godine crnogorski književnik Momir M. Marković.

U svibnju 2016. godine predsjednik Crne Gore Filip Vujanović posthumno je Ordenom čašću odlikovao admirala bivše JNA Vladimira Barovića.

Na Visu je 12. rujna ove godine otkrivena spomen-ploča Vladimiru Baroviću, koju su u znak sjećanja i poštovanja podigli Ministarstvo vanjskih i europskih poslova i Ministarstvo obrane Republike Hrvatske te grad Vis.

Otkrivanju spomen-ploče prisustvovali su ministri vanjskih poslova Hrvatske i Crne Gore, Goran Grlić Radman i Ranko Krivokapić, ministri obrane dviju država Mario Banožić i Raško Konjević te gradonačelnik Visa Ivo Radica.

„Bio je duboko svjestan da vojska u kojoj je bio zapovjednik neće biti ona kojoj može časno služiti jer su joj namjere bile nečasne, okupatorske i zločinačke. Tog rujna ispalio je samo jedan metak i to je bio za njega, za žalost, jedini mogući izlaz iz paklenog plana agresije JNA na Hrvatsku”, rekao je Grlić Radman.

Dodao je da je spomenik zahvala i sjećanje na činjenicu „da je i u najtežem vrtlogu rata jedan čovjek svoju čašću stavio ispred zapovjedi i radije oduzeo sebi život nego uništio dalmatinske gradove i hrvatski narod“.

Ministar Banožić je rekao da je Barovičev čin „velik korak u odnosima naših zemalja, kao i u odnosima mornarica Hrvatske i Crne Gore koje se uz suradnju u području obrazovanja uče i jačaju ne s ciljem ratovanja, nego s ciljem održavanja mira“. „To je svojim činom napravio i admiral Barović, čijom zaslugom na prostorima Visa nije bilo razaranja koja su doživjeli drugi dijelovi Hrvatske za vrijeme Domovinskog rata“, dodao je Banožić.

Izvor: aktuelno.me, HINA

Tivčanin Gracija Stjepčević okitio se s pet medalja

Tivčanin Gracija Stjepčević osvojio je titulu omladinskog prvaka svijeta u bučarskoj disciplini brzinsko izbijanje, koje je održano u Francuskoj krajem listopada. Na istom prvenstvu osvojio je i brončanu medalju u disciplini precizno izbijanje, a u paru s Ilijom Belanom srebrnu medalju u disciplini štafeta. Bučarski klub „Palma“ iz Donje Lastve priredio je svečani doček šampionu i njegovom treneru Miroslavu Petkoviću.

Na Svjetskom seniorskom prvenstvu koje je održano početkom studenoga u Turskoj Stjepčević je osvojio brončanu medalju.

Članovi kluba, roditelji, rodbina i prijatelji dugotrajnim pljeskom pozdravili su šampiona svijeta koji je s dva prvenstva donio pet medalja.

„Nikada više reprezentacija do sada, ukupno 35 na Svjetskome seniorskom prvenstvu u Turskoj, iznimno jaka konkurencija. Na to prvenstvo otišao

sam rasterećen kako bih stekao neko novo iskustvo, ali već nakon prve serije kada sam iza sebe ostavio aktualnoga svjetskog prvaka Anžea Petriča i jednog od najbržih brzinača svijeta Marina Miličevića, odvelo me do četvfinala protiv prvaka svijeta Argentinca Lukasa Eklera. U tom susretu ne samo što sam osvojio prvu medalju za Crnu Goru u ovoj disciplini, već sam srušio svjetski rekord za omladinke do 18 godina s 47 pogodaka i postao najmlađi osvajač na seniorskom prvenstvu.

U polufinalu me je čekao Stefano Pregoraro, za mene u ovom trenutku prejak svjetski rekorder, koji je pogodio 49 buća, a ja 44. Takav rezultat u ovom trenutku ja ne mogu postići, kako zbog godina tako i zbog broja izbačaja.

Moj klub ponovno me razveselio ovim dočekom, ja sam njihovo dijete, ovdje na ovim terenima sam naučio igrati i tu sam odrastao, danas sam tu da zajedno proslavimo ovaj veliki uspjeh. Hvala svima! Sljedećih dana putujem za Pulu gdje me čekaju nastupi za moj novi klub i natjecanje, Super liga, treća najača u svijetu, idem i tu pokušati nešto napraviti, to je izazov“, rekao je Stjepčević.

M. Marušić
Foto: Roko Stjepčević

Otvoren je Balkan Express, restoran smješten u vagonima na Peronu 16 nasuprot zagrebačkog Zapadnog kolodvora

Karadorđeva šnicla i punjena vješalica, u makedonskom povrtna čorba i Ohridski biseri, a svrate li u bosanskom tjednu, mogu kušati Biber meso i urmašice.

“Osim gastronomskim konceptom i uređenjem, Balkan Express jedinstven je i u pristupu životnoj filozofiji promičući radost življenja kroz slogan “Pare

U ponedjeljak 19. rujna 2022. u 10 sati s Perona 16 u Magazinskoj ulici 16 u Zagrebu krenuo je s radom Bistrot Balkan Express. Jedinstven gastronomsko-enološki koncept smjestio se u dva originalno uređena vagona nasuprot zagrebačkog Zapadnog kolodvora i u svom konceptu će okupljati pet zemalja Balkana: Hrvatsku, Srbiju, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru i Makedoniju. Građani i gosti Zagreba ovim projektom dobili su hvalevrijedan sadržaj na originalnoj lokaciji, tik uz prugu i jedan od najljepših gradskih kolodvora.

Svakog dana osim nedjelje, od 8,00 – 18,00 sati na meniju Balkan Expressa goste očekuju specijaliteti kuhinja pet balkanskih država koje će biti zastupljene s po dva glavna jela, jednim desertom, te autohtonim vinima i alkoholnim pićima.

Gosti Balkan Expressa u hrvatskom će tjednu moći uživati u punjenoj puretini s mlincima, fišprikašu sa širokim rezancima i zapečenim štruklima, u srpskom tjednu ih, između ostaloga, čeka

ostavljene u kafani su pare uložene u lijepa sjećanja”, ističe vlasnik Ante Perica dodajući da će Balkan Express inspirirati goste da se prepuste užicima, okuse i iskuse najbolje od Balkana, te uvijek iznova otkrivaju strast i radost u svakom zalogaju i svakoj čaši uz lagane note Balkan jazz glazbe.

“Pridružite nam se na gastro-enološkom puto-

vanju Balkanom koje će u vama probuditi malog lopova koji krade trenutke sreće”, zaključuje vlasnik ovog, po mnogočemu jedinstvenog projekta.

Balkan Express postaviti će Zagreb na mapu europskih metropola koje žive i stvaraju nove trajne vrijednosti na dotad zanemarenim lokacijama, uz kreativne i inovativne pristupe gastronomiji i turizmu. Planirani nastavak putovanja je u zapadnoeuropskim zemljama, ali i zemljama Balkana.

journal.hr

U Europskom parlamentu o baštini bokeljskih Hrvata

U Bruxellesu je krajem rujna održana konferencija o baštini bokeljskih Hrvata u organizaciji zastupnice u Europskom parlamentu Sunčane Glavak.

O bogatoj kulturnoj i povijesnoj tradiciji Hrvata Boke govorili su Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća, Adrijan Vuksanović, predsjednik Hrvatske građanske inicijative i ministar u Vladi Crne Gore, Sanja Putica, ambasadorica projekta „Putevima bokeljskih Hrvata“, i prof. dr. sc. Vanda Babić Galić, savjetnica za manjine ministra vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske.

Zastupnica u Europskom parlamentu Sunčana Glavak naglasila je važnost promicanja i očuvanja tradicije Hrvata iz Boke kotorske te izrazila podršku europskom putu Crne Gore.

„Kroz članstva u međunarodnim organizacijama, a ponajprije hrvatskom članstvu u Europskoj uniji, naša tradicija i običaji profilirali su se kao nezostavan dio europskih civilizacijskih dostignuća. Uvjeren sam kako će kroz pristupne pregovore i Crna Gora potvrditi da joj je politički, geografski i kulturološki mjesto u europskoj obitelji. Pri tome će joj Republika Hrvatska, kao i do sada, nastaviti pružati podršku i pomoć“, poručila je eurozastupnica Glavak.

Predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković predstavio je Bokeljsku mornaricu i svečanosti svetog Tripuna.

„Donošenje moći svetog Tripuna specifično je i identitetski vezano za bokeljske Hrvate, kao sidro koje nas vezuje za kolektivnu memoriju koju čuvamo. Hrvatsko nacionalno vijeće odredilo je 13. siječnja kao Dan hrvatskog naroda kako bi se utvrdila neraskidiva veza sa svetim Tripunom, zaštitnikom Boke, Bokelja te Bokeljske mornarice.“

Predsjednik Hrvatske građanske inicijative i ministar u Vladi Crne Gore Adrijan Vuksanović rekao

je da su Hrvati u Boki kotorskoj autohton, duboko ukorijenjen narod, koji je ostavljao brojne kulturološke tragove koji danas snažno svjedoče o trajanju i prisutnosti hrvatskog naroda u Boki kotorskoj.

„Naš interes je da Crna Gora i Hrvatska razvijaju dobre odnose, a mi smo ti koji će raditi na njihovoj kvaliteti“, poručio je ministar Vuksanović.

O projektu „Putevima bokeljskih Hrvata“ govorila je Sanja Putica, ambasadorica projekta. Projekt je započeo u Tivtu 2016. godine na inicijativu Tonija Dabinovića te uživa pokroviteljstvo predsjednika Hrvatske i predsjednika Crne Gore.

„U povodu pete godišnjice projekta tiskana je slikovnica ‘Putevima malog Karla’, priča koja povezuje mlade generacije dviju zemalja. Važno je reći da u Hrvatskoj živi oko 10.000 Hrvata iz Boke kotorske“, rekla je Sanja Putica.

Savjetnica za manjine ministra vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske prof. dr. sc. Vanda Babić Galić istaknula je zajedništvo u radu na promicanju hrvatske kulture u Crnoj Gori. Rekla je da projekt „Putevima bokeljskih Hrvata“ živi među ljudima, kao i da se jedino u Hrvatskoj slave Tripundanske svečanosti i pleše Bokeljsko kolo. Upozorila je da se hrvatska baština u Boki često briše ili zove pogrešnim imenom te ukratko predstavila Boku kotorsku, njezine posebnosti i baštinu.

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske uputilo je UNESCO-u kandidaturu za zaštitu proslave svetog Tripuna i kola svetog Tripuna, tradicije bokeljskih Hrvata, o čemu će se odlučivati u Maroku u studenome.

Konferenciji su nazočili potpredsjednica Europske komisije Dubravka Šuica, Mitar Đurović iz Misije Crne Gore pri EU-u te Tena Mišetić, članica Kabineta predsjednice Europske komisije Ursule von der Leyen.

Radio Dux

Bokeljska mornarica i Gradska muzika Kotor na 54. Barcolani

Organizatori jedriličarske regate „Barcolane“, koja se u Trstu tradicionalno održava svakog listopada počevši od svog osnivanja 1969. godine, ove godine drugi put ugodili su Bokeljsku mornaricu Kotor zajedno s kotorskom Gradskom muzikom, koja redovito prati nastupe Mornarice na svim značajnim manifestacijama. Delegacija Bokeljske mornarice, uz nezaobilaznu Gradsku muziku, prvi put sudjelovala je u programu inauguracije 50. izdanja „Barcolane“ 2018. godine. Sudjelovanje na „Barcolani“ plod je uspješne suradnje organizatora „Barcolane“ i Zajednice Talijana Crne Gore, na čijem čelu je predsjednik UO Bokeljske mornarice Kotor Aleksandar Dender. Prema njegovim riječima, iako se sudjelovanje Mornarice na ovoj manifestaciji ne uklapa u striktno statutarne norme kotorske Bratovštine, ono ima uporište u historijskim vezama Boke i Trsta, ali i u značaju koji je plovidba na jedra imala za ukupnu materijalnu i nematerijalnu baštinu Boke kotorske. Ovogodišnja 54. po redu „Barcolana“ održana je od 1. do 9. listopada uz sudjelovanje više od 2.500 brodova sa svih kontinenata.

Izvor: Bokeljska mornarica

Foto: L'Università Popolare di Trieste

Župa Bogdašići slavila svog zaštitnika

U bokeljskoj župi Bogdašići svečano je proslavljen blagdan sv. Petra, zaštitnika župe, te su toga dana služene dvije svete mise. Prvu svetu misu u 10 sati služio je upravitelj župe don Dražen Kraljić, a propovijedao je đakon don Damir Vrbešić. On je u svojoj propovijedi naglasio tri detalja iz primjera svetog Petra i Pavla. Prvi detalj iz Petrova života koji se može primijeniti na sve nas je Isusovo pitanje: „Što vi kažete tko sam ja?“ Drugi detalj jest pitanje živimo li tako da možemo sa svetim Pavlom reći „dobar sam boj bio, trku završio i vjeru sačuvao“. I treći detalj je vezan uz sakrament ispovijedi i vlasti koju je Isus predao Petru i apostolima do današnjega dana. Posebno je svečana bila večernja sveta misa koju je u 19 sati na platou ispred župne crkve predslavio don Simon Filipaj, svećenik Banske nadbiskupije. U svojoj homiliji don Simon je istaknuo kako danas slavimo dva stupa kršćanske vjere, a to su sveti Petar i Pavao. „Ako želimo učiti nešto o životu svetog Petra ili produbljavati naše znanje, dovoljno nam je otvoriti Novi zavjet te čitati Evanđelja redom, Djela apostola i njegove poslanice. Zašto je ovaj čovjek toliko važan? Koje su njegove zasluge da bude toliko poštovan čak i u Svetom pismu? Odgovor je sasvim jednostavan, ali često odmiče našoj pažnji. Petar je svet zato što ga je Isus Krist pozvao da bude najprije njegov učenik, a onda njegov apostol i poslanik. Istaknuo je i potrebu pravoga kršćanskog identiteta u današnjem vremenu i društvu. „Danas naše društvo najviše treba Crkvu koja se ne srami svog identiteta. Biti katolik nije nimalo lako, ali Crna Gora treba dobre ljude, požrtvovne, odlučne i pune

vatrenosti za vjeru u Isusa Krista. Loših primjera imamo dosta, čak napretek, kako se ne bi trebali ponašati kršćani. Ali budimo oprezni da se ne ubrajamo u neku nesvrstanu i opću humanost. Primjera radi često čujem rečenicu tipa - mene ne zanima tko je tko, koje vjere, koje nacije, rase ili političkog opredjeljenja; ja dijelim ili gledam na ljude prema tome je li netko čovjek ili nečovjek!? Iskušeni smo da padamo u tu zamku i mi, posebice kada živimo u postkomunističkom društvu! No, koji je pravi odgovor? Najprije treba razjasniti činjenicu da kad kažemo čovjek, na kakvog čovjeka mislimo? Stari ili novi Adam? Novi Adam, novi čovjek po Božjem planu je Isus Krist i nema drugog!” Pjevanjem su misno slavljeno uzveličali združenim snagama župni zbor iz Bogdašića i Stoliva. Na kraju mise vjernicima se obratio upravitelj župe don Dražen koji je iskoristio priliku da zahvali prije svega dragome Bogu i svetom Petru na lijepome vremenu, zatim predvoditelju misnog slavlja, kao i svojim župljanima i svima onima koji su pomogli da ova proslava lijepo i svečano protekne. Na kraju mise vjernici su krenuli u procesiju prateći pjesmom i molitvom kip sv. Petra. Dan prije održana je misa bdijenja i tradicionalna iluminacija ispred crkve, a dan prije toga prvi put i koncert klappe Jadran na platou ispred crkve.

don Dražen Kraljić

Župa Lepetane slavila svog zaštitnika

Župa Lepetane svečano je proslavila blagdan sv. Antuna Padovanskog, svoga zaštitnika. Toga dana služene su dvije mise. Prvu svetu misu u 10 sati služio je upravitelj župe don Dražen Kraljić koji je na početku mise blagoslovio novu sliku svetog Ante iznad glavnog oltara. Na misi su bili prisutni i don Pero Burečić, župnik u Đurićima, te đakon don Damir Vrbešić koji je uputio prigodnu propovijed. On je u svojoj propovijedi vjernike upoznao sa životom sv. Antuna, s posebnim naglaskom na tri aspekta. Prvi je taj da je govorio Božju istinu s ljubavlju, drugi je povezanost vjere i kršćanskog nauka, te treći aspekt potreba da se uskladi poznavanje Boga i život prema Njegovim zapovijedima. Posebno je svečana bila večernja sveta misa koju je u 19 sati u župnoj crkvi predslavio fra Marko Vuković, svećenik i franjevac koji je na službi u Beču. On se na početku mise emotivno osvrnuo na godine provedene u Boki i na lijepe trenutke i susrete sa svojim tadašnjim vjernicima. U svojoj homiliji fra Marko je naglasio kako je svatko od nas pozvan na svetost i da se to može ostvariti u životnome pozivu, kao što se i sveti Ante ostvario u svome svećeničkom i redovničkom pozivu. Iako je sveti Ante živio samo 36 godina, on je oko sebe širio ljubav i mir te sve ono što je svakom čovjeku prijeko potrebno. „Mogu reći da sam prošao mnoge crkve i druge države te da nema crkve, nema mjesta, usuđujem se reći da nema ni kuće gdje se ne nalazi neki kip ili slika posvećena svetome Antunu”. Fra Marko je govorio kako u životu postoje lijepi i tužni trenuci i jednom poučnom pričom o crnoj i bijeloj kutiji predočio je neke stvari koje nas često muče i opterećuju te objasnio zašto se upravo nama događaju loše stvari. Čovjek ostvarenjem određenih želja odmah ima i nove te željno očekuje da bude onako kako on želi. Ali, kao što fra

Marko ističe, Bog uvijek ima svoje planove za nas i vjerujemo da je na kraju upravo trebalo tako biti. „Vjera nam daje snagu i ohrabruje te na sve loše i nelogično što se događa daje odgovor. Možda ne odmah, ali u pravom trenutku postanemo svjesni da je upravo tako najbolje i da je moralo biti tako jer bilo dobro ili loše – sve će proći.” Pjevanjem su uzveličali misno slavlje združenim snagama župni zbor iz Bogdašića i Stoliva. Na kraju mise vjernicima se obratio upravitelj župe don Dražen koji je iskoristio priliku da zahvali prije svega dragome Bogu i svetome Antunu na lijepom vremenu, zatim predvoditelju misnog slavlja, kao i svojim župljanima i svima onima koji su pomogli da ova proslava lijepo i svečano protekne. Nakon blagoslova djece i cvijeća na kraju mise vjernici su krenuli u procesiju prateći pjesmom i molitvom kip sv. Ante, a zatim su se u crkvi s poštovanjem poklonili njegovim moćima.

don Dražen Kraljić

U Kavču slavljen sv. Ivan

U crkvi sv. Ivana u Kavču proslavljen blagdan mučeništva sv. Ivana Krstitelja (glavosjek), što je ujedno i krsno ime nekim župljanima Kavča. Mnogobrojni župljani sa svojim župnikom don Draženom Kraljićem proslavili su taj blagdan, a pridružili su im se i vjernici iz drugih župa. U svojoj propovijedi, osvrćući se na život i mučeništvo svetog Ivana, don Dražen je sve okupljene pozvao da svakodnevno rade na svome spasenju koje se ne postiže lako, ali nam u tome mogu pomoći mučenici i njihov primjer, a među njima se na poseban način ističe sveti Ivan. „Možda život svetog Ivana u očima ljudi izgleda kao gubitak, ali on je i te kako na dobitku. Od svog rođenja imao je priliku biti u blizini Spasitelja i to još od majčine utrobe. Sigurno su se Isus i Ivan družili kao rođaci i djeca, kasnije su im se životni putevi razili dok se nisu ponovno sreli za vrijeme javnog nastupa. Ivan je također imao milost pokazati na Isusa kao Mesiju i na kraju dati i svoj život za Njega svjedočeći moralni nauk koji je nepromjenjiv. Ako pogledamo današnji svijet u kojem živimo, možemo misliti koliko bi možda glava palo u prene-

snom smislu samo zbog istine Evanđelja koja nije laka niti uvijek ugodna, ali je jedini pravi i istinit put spasenja. Neka nam sveti Ivan bude na pomoći i neka nas prati njegov zagovor da možemo uvijek biti vjerni pravome i istinskome Kristovom zakonu.” Nakon propovijedi vjernici su nastavili svoje druženje ispred crkve uz čašćenje i ugodan razgovor.

don Dražen Kraljić

U Podgorici osnovan Hrvatsko-crnogorski poslovni klub, novo udruženje poslovnih ljudi i poduzetnika

U Podgorici je 14. rujna održana osnivačka Skupština udruženja poslovnih ljudi i preduzetnika pod nazivom „Hrvatsko-crnogorski poslovni klub“.

Iako Udruženje ponajprije okuplja poslovne ljude i preduzetnike iz Crne Gore i Hrvatske, čelni ljudi HCPK naglasili su da su vrata Udruženja otvorena svim fizičkim i pravnim osobama koje žele unaprjeđivati poslovni ambijent u Crnoj Gori, omogućavati bolje uvjete investiranja i podržavati daljnji održiv razvoj gospodarstva zemlje.

Uz to, Udruženje ima cilj i nadalje unaprjeđivati i promicati bilateralne odnose, posebno ekonomske, između Republike Hrvatske i Crne Gore, ali i jačati suradnju s domaćim i stranim poslovnim subjektima, srodnim udruženjima i drugim organizacijama.

Osnivači Udruženja su respektabilne kompanije i pojedinci iz gospodarske sfere Crne Gore i to: Erste banka, Hipotekarna banka, Crnogorski Telekom, Ataco, Cemex Montenegro, FEAL Crna Gora, INA Crna Gora, Infinum, KimTec, Ledo Crna Gora, Marinetek d.o.o., Tuegra, Westpoint, Bajkeraj te nekoliko fizičkih osoba.

Uz osnivača, namjeru učlanjivanja već su najavile mnogobrojne druge kompanije, neprofitne organizacije i pojedinci, čime će Udruženje značajno dobiti na važnosti i snazi za ostvarivanje svojih ciljeva.

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Crnoj Gori iskazalo je podršku osnivanju svojom prisutnošću na osnivačkoj sjednici, koju je u ime veleposlanika Republike Hrvatske otvorio i do izbora predstavnika Udruženja vodio privremeni otpravnik poslova Veleposlanstva, gosp. Tomislav Pavković, kao privremeni predsjedavajući.

Osnivanje Hrvatsko-crnogorskog poslovnog kluba je logičan nastavak aktivnosti neformalnog okupljanja poslovnih ljudi iz obje države, a koje već nekoliko godina inicira i organizira N.J. E. Veselko Grubišić, veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori.

Kao priznanje njegova dugogodišnjeg rada i zasluga za pokretanje inicijative, gosp. Grubišić izabran je za počasnog predsjednika Udruženja.

Na osnivačkoj Skupštini su izabrani predstavnici Udruženja:

Na funkciju predsjednika Skupštine izabran je Damir Ivaštinović, član Uprave Erste banke u Podgorici, dok je za njegova zamjenika izabran Esad Zaimović, predsjednik Upravnog odbora Hipotekarne banke.

Upravnim odborom predsjedava Stjepan Udovičić, izvršni direktor Crnogorskog Telekom koji je ujedno i predsjednik Udruženja te će ga predstavljati i zastupati u sljedeće dvije godine, koliko traje mandat. Na mjesto potpredsjednika izabran je Damir Kovačević, poslovni konzultant, a članovi su Hrvoje Štorga, direktor kompanije Ataco, Miomir Marković, direktor kompanije Ledo CG i Bruno Jozić, direktor kompanije KimTec.

Prema riječima gosp. Stjepana Udovičića, Hrvatsko-crnogorski poslovni klub je organizacija koja se zalaže za ekonomski sustav slobodnog poduzetništva, zastupa vladavinu prava u društvu te zastupa otvorenu tržišnu ekonomiju u Crnoj Gori.

„Naš je zadatak da stvaramo supartnerstvo s javnom administracijom u Crnoj Gori, aktivno radimo na povećanju životnog standarda, suzbijanju sive ekonomije i razvoju ekološki prihvatljivog poslovanja. Udruženje se neće baviti političkim radom, ali će njegovi članovi dati sve od sebe da Crnu Goru približe europskim integracijama te da svojim znanjima i iskustvom pomognu ekonomiji Crne Gore da se što brže prilagodi tim procesima“, naglasio je predsjednik Udovičić.

Skupština je zaključena zajedničkom izjavom prisutnih koja glasi: „Kao iskreni prijatelji naroda Crne Gore vrijedno ćemo raditi na aktivnoj promociji Crne Gore kao odgovarajućeg kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji i stvaranju čvrstih dobrosusjedskih veza naših prijateljskih naroda i država“, stoji u priopćenju.

Izvor: Radio Dux

Mirko Vičević u Kući slavnih

Legendarni crnogorski vaterpolist Mirko Vičević službeno je postao dio Kuće slavnih vodenih sportova.

Njemu je priznanje, sredinom listopada, uručeno na svečanosti u Fort Lauderdaleu na Floridi.

Vičević je bio olimpijski šampion s Jugoslavijom u Seulu 1988., ima i dvije titule prvaka svijeta 1986. i 1991.

U trenerskoj karijeri osvojio je titulu prvaka Europe s juniorskom crnogorskom selekcijom na Malti 2015. godine.

Tvorac je Vaterpolo akademije Katara.

Predsjednik Općine Kotor, Vladimir Jokić, primio je sa suradnicima u susret Danu Općine u službeni posjet Mirka Vičevića i uručio mu plaketu za izniman doprinos kako kotorskom, tako i crnogorskom vaterpolu.

„Čestitam na službenom ulasku u Kuću slavnih vodenih sportova. Rezultati koje ste postigli od velikog su značaja za Kotor, Crnu Goru, ali i mnogo šire“, rekao je predsjednik Jokić.

Izvor: Radio Kotor

Aktualnosti

Maxi Jena niže uspjehe na prestižnim regatama

Miloš Radonjić (skiper) je s MM Sailing Team posadom i brodom Maxi Jena MM osvojio treće mjesto na najvećoj svjetskoj regati Barcolani i prvo u svojoj klasi. Zakazana tradicionalno za drugu nedjelju u listopadu, 54. Barcolana ove godine odjedrena je u vrlo zahtjevnim vremenskim uvjetima, s udarima bure do 42kt. Titulu najbržeg broda osvojila je talijanska Arca (Furio Benussi), dok je drugi ušao u cilj slovenski Way of Life (Gašpar Vinčec).

Prošlogodišnji pobjednici Maxi Jena opet su prvi prošli kroz cilj.

Na 91. Mrduji, u konkurenciji od 190 brodova, Maxi Jena MM sa skiperom Milošem Radonjićem slavi trofej najbržeg broda. Regata (22 nautičke milje) je završena za 2:01:45, što je za oko osam minuta brže od rekorda koji je dvanaest godina držao Joško Berket, tadašnji gradonačelnik Splita s brodom Marina Kaštela.

Crnogorska posada već drugi put zaredom osvaja prestižan trofej u tradiciji jedne od najstarijih regata Jadrana.

Dan je obilježilo slavlje, uz zahvalnost skipera prema posadi od 23 člana, koja je odradila izvrstan posao. Radonjić je za hrvatske medije prokomentirao da ih je vrijeme malo iznenadilo jer se nisu nadali da će im biti orca u pravcu Mrduje sve vrijeme, međutim u pravcu Splita uspjeli su to nadoknaditi i oboriti rekord.

Nakon Maxi Jene kroz cilj je prošao brod Polet Furioso, dok je treće mjesto zauzela posada broda Toto Travel Tutta Trieste.

Maxi Jena opet najbolja u Veneciji

Venice Hospitality Challenge je posebna regata jer na njoj sudjeluje samo 16 najboljih brodova Mediterana, koji predstavljaju 16 najekskluzivnijih venecijanskih hotela.

Zbog tog razloga smatra se i pandanom utrci Formule 1 u Monaku.

„Dobrotski bonacijeri” još jednom su opravdali nadimak koji nose i pokazali da sa svojim brodom Maxi Jena MM nemaju premca na malom vjetru.

Ove godine ekipa je Velikim venecijanskim kanalom jedrila još bolje nego lani, napravivši razliku od čak 11 minuta ispred drugoplasiranog Portopiccola i trećeplasirane Arce.

Crnogorska posada regatu je završila za nešto više od 40 minuta.

MM sailing team ovom pobjedom na najljepši mogući način zaokružuje ovogodišnju sezonu koja je bila više nego uspješna.

Predsjednik Jokić upriličio prijem za posadu Maxi Jene

Predsjednik Općine Kotor, Vladimir Jokić, primio je sa suradnicima u susret Danu Općine u službeni posjet posadu broda „Maxi Jena“ i uručio im plaketu za postignute iznimne rezultate na regatama Venice Hospitality Challenge, Barcolani i Mrduji, kao i za promociju kotorskog i crnogorskog jedriličarstva.

Predsjednik Jokić rekao je kako posebno zadovoljstvo i čast za Općinu predstavlja to što se na jarbolu ovoga pobjedničkog broda nalazi grb našega grada.

Izvor: Boka News, Radio Kotor

Foto: Božidar Vukičević/Cropix,

arhiva MM sailing team Maxi Jene, Općina Kotor

TO Kotor najavljuje praznični program i dočeka Nove godine uz nastup Zdravka Čolića

Počevši od 1. prosinca pa tijekom cijelog mjeseca TO Kotor priprema bogat program koji će privući veliki broj posjetilaca i kojim ćemo zakoračiti u Novu godinu, priopćeno je iz lokalne Turističke organizacije.

Iz programa izdvajaju tradicionalnu manifestaciju „Od Božića do Božića” koja počinje 24. prosinca i završava 8. siječnja. „Dio programa je i Dječja Nova godina, a 31. prosinca pripremamo pravi novogodišnji spektakl.

U Novu godinu Kotorane i njihove goste uvest će legenda regionalne muzičke scene Zdravko Čolić. Koncert će se održati na glavnome gradskom trgu, a kao predgrupa Zdravka Čolića nastupit će mladi senzacionalni bokeški sastav Toč.

TO Kotor provodi kampanju u povodu Nove godine i na osnovi iskazanog interesa očekujemo mnogobrojne goste iz zemlje i regije. U sljedećem razdo-

blju očekujemo da predstavnici turističkog sektora osmisle i predstave svoje aranžmane za novogodišnje praznike kako bismo na vrijeme animirali goste koji žele provesti novogodišnje praznike u Kotoru”, priopćeno je iz TO Kotor.

Radio Kotor

Poetski performans Snježane Akrap-Sušac u Budvi

U Modernoj galeriji „Jovo Ivanović“ u budvanskoj Starom gradu upriličen je krajem kolovoza poetski performans Snježane Akrap-Sušac, redovite suradnice Hrvatskoga glasnika, pod nazivom „Zamalo emotivne pjesme... i priče“.

Na samome početku o autorici i njezinu stvaralaštvu govorili su Berislav Latković i Dragan Popadić, nakon čega je sopranistica Aleksandra Magud izvela kompozicije „Još ne sviće rujna zora“ i „Santa Lucia“ uz klavirsku pratnju Dejana Krivokapića. U poetskome performansu poeziju su govorili Ljeposava Lela Dobriša, Berislav Latković, Zoran Petrušić i Dragan Popadić, uz sudjelovanje i prema režiji autorice Snježane Akrap-Sušac. Posljednju pjesmu recitirala je mr. Lucija Đurašković i zaključila iznimno posječeni poetski performans u Modernoj galeriji u Budvi.

Snježana Akrap-Sušac (rođena u Kotoru), pjesnikinja, prozaistkinja, spisateljica za djecu, publicistkinja. Više od tri desetljeća živi u Puli. Profesorica je hrvatskoga jezika i književnosti. S Feodorom Grubaš Štifanić objavila je Malu zb(ir)ku priča koja je 2015. godine odabirom Ministarstva kulture Republike Hrvatske ušla u naslove kojima se predstavlja hrvatska dječja književnost na Sajmu dječje knjige u Bolonji. S istom autoricom objavila je zbirku pjesma i priča za djecu Mic po mic. Godine 2013. uredila je monografiju Strukovne škole Pula. Pjesničku zbirku Žena posve obična objavila

je 2016. godine, knjigu za djecu Mazilica 2017., a zbirku kraćih priča Znam gdje mi je mjesto 2018. godine. Drugu zbirku kratkih priča Snjeguljica ne jede jabuke objavila je 2019. godine. Bavila se novinarskim radom te pisala članke i reportaže za glasilo hrvatske manjine u Crnoj Gori, Hrvatski glasnik. Režirala je nekoliko poetskih performansa koji su izvođeni u gradovima Istre i Boke te kazališnu predstavu Hrvatski bez muke (prema motivima iz djela E. Ionesca i D. Harmsa).

Izvor: Radio Dux

VPK PRIMORAC I FK BOKELJ PROSLAVILI
100 GODINA POSTOJANJA

Vijek sporta u Kotoru

Duh Kotora još jednom je došao do izražaja u večeri s puno emocija i ljubavi prema gradu i sportu, sa štimungom koji se samo u Kotoru može napraviti!

Priredila: **Tijana Petrović**
Foto: **Općina Kotor,**
Krsto Vulović

Velikani vaterpola na okupu

Sto godina Vaterpolo plivačkog kluba Primorac i Fudbalskog kluba proslavljeno je ovog ljeta trodnevnom manifestacijom „Vijek sporta u Kotoru”, u organizaciji Općine Kotor, Turističke organizacije Kotor i NVO Beštije, uz medijsko pokroviteljstvo Radio Kotora.

Svečana proslava jubileja počela je 28. srpnja na Ljetnom bazenu u Kotoru. Tribine su bile tjesne da prime sve

one koji su željeli biti dio ove veličanstvene priredbe, koja je odisala pravom kotorskom atmosferom, s puno duha i poznatog repertoara navijačkih i bokeljskih pjesama.

Popularne „Beštije” i ovog su puta dokazale da su bez premca za stvaranje štimunga uz prepoznatljivo navijanje i tradicionalnu bakljadu. Nakon intoniranja crnogorske himne, Gradska muzika Kotor premijerno je izvela marš posvećen „Primorcu”, čiji je autor član puhačkog orkestra Damjan Begović.

Publika je uživala u notama ove kompozicije, koja je predstavljena projektom i na javnom natječaju općinskog Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti, za podršku individualnom kulturnom stvaralaštvu, a na temu stogodišnjice kotorskih klubova.

Uslijedila je utakmica mlađih kategorija kotorskog kluba, koje su s klupe predvodili treneri Veljko Uskoković i Nikola Mršulja, odnosno Vojo Peković i Igor Kostić. Utakmicu su sudili Jovan Kontić i Andrija Đurašković, dok su delegati bili Željko Avramović i Nikola Banićević.

Centralni događaj večeri bila je utakmica dvije slavne generacije Primorca, jedna iz 1986. godine, koja je osvojila Prvenstvo i Kup SFRJ, i druga iz 2009. godine, koja je bila prvak Europe i osvajač Super kupa Starog kontinenta.

Ekipa otprije 36 godina nastupila je u sastavu: Blaženko Radnjić, Duško Ćirković, Radule Dragović, Dragan Šako Samardžić, Vasko Lalošević, Vasilije Marinković, koji je igrao umjesto svoga oca, nekadašnjeg golmana Miomira, trenutačno je na brodu, zatim Zoran Nikčević, Mirko Vičević, Emil Nikolić, Nikola Kolja Đurović, Marko Gopčević čiji je otac Zoran, na žalost pokojni,

bio predvodnik ove slavne generacije, Zoran Kovačević Ljuti te Stojan Kostić, dok je na klupi kao i 1986. bio trofejni trener Pavle Vičević.

Europski šampioni iz 2009. godine i osvajači Superkupa Europe igrali su u kopicama koje su nosili: Zdravko Radić, Draško Brguljan, Antonio Petrović, Darko Brguljan, Vjekoslav Pasković, Dragan Drašković, Bojan Milošević, Juraj Zatović, Boris Pavlović, Anđelo Šetka, Uroš Čučković, Nebojša Milić, Adam Steinmetz, Gergely Kiss, Uglješa Brguljan i Aleksandro Kralj.

Trener ove ekipe bio je Ranko Perović. On je u drugom dijelu igre uskočio u bazen kao igrač za ekipu 1986., kojoj je i sam pripadao, dok je u njevoj odsutnosti bivše prvake Europe s klupe predvodio trener Vido Lompar.

Utakmicu su sudili Dragan Rajević i Željko Avramović, dok je delegat bio Branimir Maslovar.

Rezultat nije bio u prvom planu, a u svakom slučaju pobjednik je Primorac.

Velikani vaterpola dobro su se zabavili u bazenu, a s njima i mnogobrojna publika koja je uživala u majstorijama igrača koji su nekad bili vrh jugoslavenskog i europskog vaterpola.

Nakon meča fešta je nastavljena uz druženje i muziku...

Fudbalski spektakl

„Vijek sporta u Kotoru” nastavljen je sljedećeg dana na stadionu Bokelja u Škaljari. Publika je uživala u majstorijama kako mladih, tako i starih asova koji su pokazali da nisu zaboravili baratati loptom. Bio je privilegij biti na Gradskom stadionu i uživati u lijepom druženju nekadašnjih i sadašnjih fudbalera, trenera,

članova uprave, sudaca, sportskih radnika i mnogobrojnih drugih zaljubljenika u najvažniju sporednu stvar na svijetu, prisjetiti se starih dobrih vremena i na kraju zaplesti uz mnogobrojne navijačke i bokeljske pjesme.

Kapetan „Veterana” bio je legendarni fudbaler Bokelja Milan Vujović, popularni Kinjo, a u sastavu su bili golmani Mladen Zambata i Marko Pejanović, Ivo Donković, Gojko Donković, Gojko Pavićević, Dragan Krivokapić, Slavko Piper, dr. Davor Kumburović, Dejan Ognjanović, Slobodan Kepo Drašković, Sveto Ljesar, Darko Jovičić, Saša Mikijelj, Nenad Mirković, Boriša Jančević, Rade Radonjić, Antoša Golub, Berislav Beri Brguljan, Marko Pima, Bobo Pejović,

Srđa Lopčić, Miloš Tomović, Peđa Šekarić, Draško Braunović, Nenad Bukilica, Mića Kljajević, Marko Vujović, Jovica Kaščelan, Dado Božović, Miroslav Zlatičanin, Ivan Radović, Dejan Radović, Peđa Kaluđerović, Đorđe Kontić, Miloš Spalević, Bojan Arsić, Đoko Radulović i gradonačelnik Vladimir Jokić.

S druge strane dres „Beštija” nosili su Mladan Janjalija, Nikola Kukuličić, Radovan Lučić, Marko Deretić, Ivan Knežević, Miloš Proročić, Mitar Kovačević, Milan Popović, Matija Baldić, Rajko Mitrović, Nikša Jovanović, Đorđe Šekarić, David Lazović, Goran Burić, Đorđe Vukajlović, Đorđe Radenović, Ivan Pavićević i Zvezdan Vučetić, dok je trener bio Aleksandar Sale Perkin.

Meč je sudio Duško Babić.

Spektakularna proslava na Trgu od oružja

Finale trodnevne proslave jubileja upriličeno je 30. srpnja na prepunom Trgu od oružja u Starom gradu. Duh Kotora još jednom je došao do izražaja, u večeri s puno emocija i ljubavi prema gradu i sportu, sa štimungom koji se samo u Kotoru može napraviti! Nakon intoniranja državne himne, u izvođenju Gradskog

zboru, skupu su se pozdravnim govorima obratili predsjednik Općine Kotor Vladimir Jokić, zatim predsjednik Fudbalskog saveza Crne Gore Dejan Savičević, zatim ministar sporta u Vladi Crne Gore Vasilije Lalošević, koji je rekao je da je malo gradova u bivšoj Jugoslaviji, pa i šire, koji se mogu podičiti s ovakva dva jubileja te najavio da će ovo ministarstvo dati doprinos u poboljšanje sportske infrastrukture u gradu. Okupljene su zatim pozdravili predsjednik Bokelja dr.

Davor Kumburović i predsjednik Skupštine Primorca Dušan Davidović, koji je bio posebno inspirativan i na kraju čak zapjevao jednu staru navijačku pjesmu Primorca, što je mnogobrojna publika s oduševljenjem prihvatila.

Predsjednik FSCG Dejan Savičević uručio je čelniku Bokelja dr. Davoru Kumburoviću prigodnu plaketu i dres u povodu stogodišnjice kluba, što je dočekano ovacijama i pljeskom.

Tijekom večeri prikazani su i filmovi o Primorcu, čiji je autor Dušan Vuleković te film o Bokelju, koji potpisuje Ljubo Jovović.

Nakon projekcija bini su se približila djeca iz kotorskih klubova, s plavo-bijelim balonima i rođendanskom tortom, koju su presjekli legendarni fudbaler i jedan od čelnika Bokelja Dejan Ognjanović i kapetan Primorca Marko Gopčević.

Cijeli trg je uz Gradski zbor pjevao pjesmu „O kako je dobro živjeti za tebe, u dobru i u zlu, Kotore moj, ja bit ću tu”.

Usljedio je spektakularan vatromet na gradskoj rivi i bakljada Beštija, što je sve zajedno dalo poseban pečat ovoj divnoj kotorskoj noći.

Program, koji je vodio Bane Žugić, nastavljen je nastupom Tamare Živković i benda Nitro, a kotorske i feštađunske pjesme dovele su atmosferu do usijanja.

Obilježavanje stogodišnjice postojanja Primorca i Bokelja ovime nije završeno, već je planirano da se prigodni programi organiziraju i tijekom studenoga, kada grad bude slavio svoj dan.

PVK Jadran oblježio 100 godina postojanja

„PVK Jadran, stjecište plivačkih rekordera i trofejnih vaterpolskih generacija, više je od samog sporta. Više od sportske igre. Nikada ne odstupajući od sportskih načela i sportskih regulativa, naš klub postao je identitetski znak Herceg Novog, sociološki fenomen koji ponekad nadržasta sredinu u kojoj egzistira“

Priredila: **Tijana Petrović**
Izvor: **sportski.me**
Foto: **PVK Jadran**

Plivački vaterpolo klub Jadran iz Herceg Novog proslavio je 8. srpnja 100 godina postojanja utakmicom na Škveru i svečanim prijemom. Revijalna utakmica „Jadranske legende“ odigrana je između timova Bijela vila i Spjaža, nazvanih prema ekipama koje su daleke 1926. godine odigra-

le prvu službenu vaterpolsku utakmicu.

Publika je imala jedinstvenu priliku da ponovno u bazenu vidi Vladimira Gojkovića, Borisa Zlokovića, Miloša Šćepanovića, Denisa Šefika, Slobodana Sora, Slavka Gaka, Danijela Premuša, Ištvana Mesaroša, Sinišu Matijaševića, Milana Jančića, kao i da svjedoči sudaru generacija – s njima su u bazen prvi put uskočili vaterpolisti mlađe generacije ponikli

u Jadranu, predvođeni Aleksandrom Ivovićem i Aleksandrom Radovićem.

Na popisu članova stručnih štabova, sudija i delegata našle su se vaterpolske legende Jadrana – najstariji jadranaš Boris Čukvas, zatim Slobodan Pura Uljarević, Zoran Mustur, Stanko Zloković, Zoran Ivanovski, Petar Porobić, Boro Lazarević, Ljubisav Gavrilović, Veselin Krivokapić, Vasko Čerović, Milorad Murišić, Boris

Škver, utakmica Jadranove legende
Bijela vila - Spjaža

Obradović, Draško Vuković,
Danilo Odalović...

Zabilježen je finalni rezultat
13 : 11 u korist ekipe Spjaže,
a konačni slavljjenik u ovome
meču bio je – Plivački vaterpo-
lo klub Jadran.

Utakmici je prethodio defile
Gradske muzike i mažoretki-
nja Škverom, a zatim i defile
jadranaša svih generacija koji
su oko bazena formirali prsten
kao simbol zajedništva, slavne
historije i svijetle budućnosti
kluba.

Simbolika je zadržana i na
svečanom prijemu u Gradskoj
kafani, mjestu na kojem je odr-
žana prva Skupština kluba.

Prijemu su prisustvovali mi-
nistar sporta i mladih Vasilije
Lalošević, predsjednik Crno-
gorskoga olimpijskog odbora
Dušan Simonović, predsjed-
nik Općine Herceg Novi Stevan
Katić i predsjednik Skupštine
općine Herceg Novi Ivan Oto-
vić, potpredsjednik Vaterpolo
i plivačkog saveza Crne Gore
Nenad Vukanić, predstavnici
Upravnog odbora i Skupštine

kluba, bivši i sadašnji članovi
Jadrana, predstavnici prija-
teljskih klubova i sponzora.

„Možemo li poželjeti ljepšu
proslavu kluba od ovakve, na
kojoj su na našem bazenu u
istoj utakmici akteri bili šam-
pioni one prve Jadranove ti-
tule 1958. godine i oni koji su
sudjelovali u osvajanju ovogo-
dišnje titule“, rekao je direktor
kluba Miloš Mračević.

Govoreći o vezi između grada
Herceg Novog i Jadrana, pred-
sjednik Općine Stevan Katić
rekao je da oni „traju i rastu
zajedno puni jedan vijek“, tije-
kom kojeg je ovaj klub postao
okosnica razvoja sporta u gra-
du i državi.

Predsjednik PVK Jadran i
Vaterpolo plivačkog saveza
Crne Gore Đuro Marić naveo je
da je ono što je prije jednog vi-
jeka niklo samoinicijativno, iz
ljubavi prema sportu, danas je
„jedna od najrespektabilnijih
sportskih institucija u Crnoj
Gori i regiji, snažan sportski
argument i u širim okvirima“.

„PVK Jadran, stjecište plivač-
kih rekordera i trofejnih vater-
polskih generacija, više je o sa-
mog sporta. Više od sportske
igre. Nikada ne odstupajući od
sportskih načela i sportskih
regulativa, naš klub postao je
identitetski znak Herceg No-
vog, sociološki fenomen koji
ponekad nadrašta sredinu u
kojoj egzistira“, rekao je Marić.

Osvrnuo se na historijski
kontekst u kojem je 8. srpnja
1922. godine na Milašinovi-
ća plaži na Toploj osnovano
sportsko društvo iz kojeg će se
razviti današnji PVK Jadran,
kao i na višedesetljetna nasto-
janja da jadranaši zaplivaju u
bazenu primjerenom njihovim
sportskim premisama, ambi-
cijama i rezultatima. Kako je
naveo, malo prije isteka jednog
vijeka Jadran se skrasio na
mjestu kojem istinski pripada,
na Škveru.

„Škver je duša grada, a Ja-
dran neraskidiv dio te duše.

Zlatne plakete povodom 100 godina PVK Jadran

Škver je svojom otvorenošću, šarmom i boemskom određenosti znao hrabriti Jadran, ponekad i novski prigovoriti, ali jedno bez drugog nisu mogli i ne mogu. Upravo to pripadnje Škveru jedno je od objašnjenja fenomena Jadrana, njegova utemeljenja u novsko identitetsko određenje“, naveo je Marić.

Marić je zahvalio onima koji su svoje živote utkali u Jadranaov vijek trajanja, uz poruku: „Historija, rekosmo, bilježi i arhivira. Neka i sada bude tako, ali fenomen Jadrana ne smijemo stavljati samo u okviru historije. Historija se zaboravlja. Jadran je živi i aktivni dio i snažni zalag sportske i društvene budućnosti.“

Nabrojivši mnogobrojne rezultate i uspjehe PVK Jadrana, predsjednik Skupštine kluba Boro Mračević rekao je da su uspjesi postignuti iz skromnih uvjeta rada i još skromnijih financijskih sredstava, iz male baze, malog broja djece, bez mogućnosti velike selekcije i odabira, a sve zahvaljujući na prvome mjestu velikoj ljubavi, urođenom talentu, želji, upornosti, borbenosti, zajedništvu,

tradiciji, novskome inatu... „To je recept kojim su Jadranaši ispisali svojih prvih 100 godina pa ga treba propisati i za sljedeći vijek“, poručio je Mračević.

Zlatne plakete zahvalnosti u povodu 100 godina PVK Jadrana dodijeljene su: Vladi Crne Gore – Ministarstvu sporta i mladih, Crnogorskom olimpijskom odboru, Vaterpolo i plivačkom savezu Crne Gore, Općini Herceg Novi, Institutu Igalo i Europskoj akvatik federaciji LEN.

Uz to, priznanja koja su znak snažne zahvalnosti uručena su prijateljskim klubovima i

sponzorima koji su Jadranau godinama pružali ruku suradnje i podrške.

U povodu velikog jubileja u centru grada otvorena je izložba fotografija „Jadranaovih prvih stotinu“, a u suradnji s Poštom Crne Gore osmišljena je kuverta u čast jubileja i sva pošta koja je 8. srpnja otišla iz Herceg Novog u svijet ima žig Jadrana.

Službeni dio programa zaključen je porukom **„Jadrana srcem za Novi – Novi svim srcem za Jadran! Neka sija zvijezda Škvera i sljedećih stotinu!“**

Starine otoka Krka

Piše: **Željko Holjevac/
Matica**

Uvrijeme doseljenja Hrvata otok je bio pod bizantskom upravom, a kasnije u rukama hrvatskih kraljeva Tomislava i Petra Krešimira IV. Na ta vremena podsjećaju crkvice sv. Dunata u Korniču iz 9. stoljeća I predromanički plutej u Njivicama iz 11. stoljeća. Dužd Petar II. Orseolo krenuo je oko 1000. godine s mornaricom prema istočno-jadranskim otocima i obali pa je zaposjeo i Krk, a njegov nasljednik Oton Orseolo tražio je od građana Krka prisegu vjernosti Mlečanima. Bašćanska ploča iz crkve sv. Lucije sa samostanom benediktinaca, čije je geslo bilo "Moli i radi!", jedan je od naj-

Prije dolaska Rimljana koji su ih pokorili, na Krku suživjeli Liburni. Najstariji podatak o krčkim zidinama nalazimo na kamenom natpisu iz 1. stoljeća prije Krista. Na ostacima antičkog Fulfinuma u Omišlju podignuta je starokršćanska bazilika. Kršćanstvo je na Krk stiglo davno prije dolaska Hrvata, a 585. prvi put se spominje Krčka biskupija.

starijih pisanih spomenika na hrvatskome jeziku i pismu glagoljici. Iz tog vremena potječe župna crkva sv. Stjepana Prvomučenika u Dobrinju, koja je više puta obnavljana i pregrađivana, a uz nju je

važna i romanička crkva sv. Vida u istome mjestu. Tada se i Vrbnik prvi put spominje u pisanim izvorima.

Dok su se ugarsko-hrvatski kraljevi i mletački duždevi otimali za istočnu jadransku obalu i otoke, papa Anastazije IV. podigao je Zadarsku biskupiju 1154. na čast nadbiskupije čiji je podložnik bio i krčki biskup. Krčka katedrala Uznesenja Marijina, trobrodna romanička crkva, sagrađena je u 12. stoljeću na mjestu starokršćanske bazilike iz 5. i 6. stoljeća. Iz tog vremena potječu romanička župna crkva Uznesenja Marijina (Stomorina) u Omišlju i kaštel Frankopana u gradu Krku. Od crkve u Malinskoj iz 12. stoljeća sačuvan je prizmatični zvonik. Crkva sv. Ivana Krstitelja, zaštitnika Vrbnika,

Arheološki nalazi i lokaliteti potvrđuju nazočnost čovjeka na otoku Krku još u prapovijesti. O tome svjedoči i proizvodnja keramičkog posuđa ukrašenog utiskivanjem školjaka u okvirima impresso keramičke culture ranog neolitika.

nalazi se na starom groblju, a sagrađena je u prvoj polovici 14. stoljeća. Prvi put se spominje i župna crkva sv. Marije od Uznesenja. Renesansni zvonik uz nju podignut je 1527. godine. U hrvatskom srednjovjekovlju postojali su na otoku Krku skriptoriji, a ondje su, uz stare glagoljaše, djelovali benediktinci, dominikanci i franjevci

KRČKI KNEZOV FRANKOPANI

Oltarni reljef u crkvi sv. Klementa u malome mjestu Klimnu potječe iz 14. stoljeća, a rozeta na pročelju crkve u Omišlju s početka 15. stoljeća. Krčki knez Nikola, koji se 1420-ih godina prozvao Frankopanom, držao je u svojim rukama Krk, a otok je i nakon podjele obiteljskih imanja na sastanku frankopanskih rodova na Modrušu 1449. ostao u zajedničkom posjedu. U blizini Vrbnika nalaze se ostaci frankopanskoga grada, a iz tih godina potječe i vrbnički misal. Posljednji

Frankopan na Krku bio je Ivan VIII. Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije u Njivicama njegovu je darovnica. Sukobivši se sa snagama ugarsko-hrvatskoga kralja Matijaša Korvina, Ivan je 1480. pozvao Mlečane koji su se iskrcali na otoku i na prijevaru ga zauzeli.

Srednjovjekovno povijesno razdoblje ostavilo je mnogobrojne tragove na otoku. Samostan sv. Marije Magdalene u Portu postoji od 1480.

Portalna glavnome oltaru postavljen je 1550., a misal iz samostanskoga muzeja jedan je od najstarijih u Hrvatskoj. U samostanskom muzeju nalazi se stari mlin za masline, možda i najstariji na otoku. Franjevački samostan i crkva sv. Marije na Glavotoku sagrađeni su na početku 16. stoljeća. Franjevačka crkva jedinstvena je dvokatna građevina. Slika sv. Katarine, sv. Ivana Krstitelja i sv. Kvirina, koji u ruci drže maketu grada Krka, rad je Girolama

da Santa Croce iz 1535. godine, najistaknutijeg predstavnika slikarske obitelji iz Bergama, vjerojatno istarskog podrijetla. Uz ostale znamenitosti, spomena su vrijedne zavjetna kapelica popa Martina Vitezića u Vrbniku s kraja 16. stoljeća i trobrodna župna crkva Presvetog Trojstva u Baški iz 1724. godine.

POVEZIVANJE S KOPNOM

U 16. stoljeću spominje se Ivan Čikata, kapetan iz Krka, a u bitci kraj Lepanta 1571. borile su se na mletačkoj strani protiv Turaka i galije grada Krka. Francuski upravitelj Vicko Dandolo proglasio je 1807. Opću osnovu opće javne nastave u Dalmaciji kojom je određeno postojanje gimnazije u Krku. Krčka biskupija proširila se 1828. na Osorsku i Rapsku, a Krk je u vrijeme Austro-Ugarske pripadao pokrajini Istri. Tada je živio dr. Dinko Vitezić, odvjetnik, pisac i domoljub, a dr. Josip Vitezić istaknuti je krčki biskup.

Poslije raspada Austro-Ugarske nakraju Prvog svjetskog rata Talijani su zaposjeli Krk s kojeg su se tek 1921. povukli, a talijanska okupacija ponovila se i u Drugome svjetskom ratu. U vrijeme SFR Jugoslavije 1978. dovršen je naftni terminal u Omišlju, jednoj od najdubljih tankerskih luka koja je osposobljena za prihvatanje najvećih tankera. Krčki most s rasponom armira-

no-betonskog luka od 390 metara, čime je za 85 metara premašio dotad najveći raspon takvog luka na mostu u Sydneyu (Australija), pušten je u promet dvije godine kasnije. U samostalnoj Republici Hrvatskoj turizam ima presudno značenje, a naselja otoka Krka oaze su mira s bogatom tradicijom i raznovrsnom turističkom ponudom.

Mahnič, Anton (Mahnić, Antun), krčki biskup, filozof i teolog (Kobdilj, Slovenija, 14. IX. 1850. – Zagreb, 14. XII. 1920.), promicatelj je kulturnog i gospodarskog razvitka istarskih i primorskih Hrvata. Unatoč očekivanjima talijanskih krugova da, kao nacionalno neutralan, likvidira glagoljicu u liturgiji, zbog čega su ga dočekali s oduševljenjem, a Hrvati zbog istih razloga s nepovjerenjem, on je, pomno prou-

čivši jezično-liturgijsku problematiku, postao vatrenim braniteljem glagoljice. Godine 1902. osnovao je Staroslavensku akademiju radi proučavanja i promicanja staroslavenskoga jezika u liturgiji. Najučinkovitijim sredstvom borbe protiv ateističkoga liberalizma smatrao je tisak. Zato je 1899. u Krku osnovao tiskaru Kuryktu i počeo objavljivati dvotjedni gospodarsko-poučni list Pučki prijatelj.

Iseljavanje iz Hrvatske ⁽²⁾

Nemoguće je danas odrediti koliko Hrvata i njihovih potomaka živi u iseljeništvu, ali se računa da ih u iseljeništvu ima otprilike koliko i u Hrvatskoj

Piše: **Branka Bezić Filipović**

Od c. kr. Vlade ovlaštenu Aгенat preoceanских putovanja, **JOSIP RIBOLI u SPLITU** dаvа sve nužne naputke i takogjer najestiniје prevozne karte sa najbržim i najboljim parobrodima i sa američkim željeznicama.

CIENE ZA PREVOZ:

iz Splita do New-Jorka *)	K. 155
» » » New Orleansa *)»	155
» » » Puntarenas »	335
» » » Buenosaires »	180
» » » Antofogasta »	510
» » » Australije »	365
» » » Auklanda »	385

(Nova Zelanda)

U ovim je cijenama uključena oskrba od luke, iz koje polazi dotični preoceanški parobrod.

Tko želi za kojemuđrago mjesto Amerike, Australije i t. d. putovati, neka se svakako obrati na rečenog agenta.

 Polazak iz Splita za Ameriku koncem svake nedjelje; za Australiju svake druge sriede

*) Samo za mjesec Kolovoz.

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća migracije su bile uobičajene u cijeloj Europi, a vijesti su se s obzirom na skromne mogućnosti prenosile prilično dobro. Unatoč tome što je većina stanovništva bila nepismena, novine su igrale značajnu ulogu u informiranju stanovništva. U Splitu je 1891. godine počeo izlaziti *Pučki list* koji se bavio težačkim temama. Već nakon dvije godine imao je brojne pretplatnike u svijetu, od čega 300 na Novome Zelandu. Iseljenici su pisali pisma uredniku Jurju Kapiću, postavljali su mu pitanja velikim dijelom da li će biti ukinuta *Vinska klauzula*, a on je ta pisma objavljivao u skoro svakom broju. Komunikacija je išla i u obrnutom smjeru, pa je Kapić objavljivao i pitanja Dalmatinaca iseljenicima. Ona su se najvećim dijelom odnosila na informacije vezane za one koji se godinama nisu javljali kući, gdje su se brinuli jesu li uopće živi. Iste godine Ivan Lupiš Vukić, koji je jedno vrijeme živio u Sjevernoj i Južnoj Americi, te na kraju u Splitu i koga možemo smatrati našim prvim dopisnikom iz Amerike, objavio je članak pod naslovom

Iz *Pučkog lista*, Split, 1907. godine

Genova (arhiva Branke Bezić Filipović)

Našim iseljenicima na uputu¹ u kojemu piše:

Otkad nas je zarazila prokleta klauzula, naš puk iz Dalmacije stao se seliti sve u većem broju u daleki svijet, da tamo zaradi komad kruha, što mu ga se kod kuće nemilosrdno iz ustiju diže. Nemilosrdno velju, jer kad se kod kuće od nas ište porez i krv, tu nam se mora dat i način življenja. Najviša je nepravica kad nam se življenje oduzimlje. Nego nije siromahu čovjeku do jadikovanja, i kako se vidi, uzaludnih tužba. Njemu se hoće kruha, hoće mu življenja, a kad toga kod kuće nema, on ide u svijet.

Otkad je ingeleška vlada zatorila ulaz našima u Novu Zelandu, navrnuo svijet najviše u Sjevernu Ameriku. Mnogo ih, neimajući dovoljno novaca za dalji put, zgrće se u Nju-Jork. Tim se čini jedna velika pogriješka, jer pošto je Nju-Jork glavno iskrkalište doseljenika, hiljade se tu zaustavljaju, što čini radnju oskudnom, jer ima uvijek više radnika nego radnje. Siromah doseljenik dakle tu zlo stoji. Neću reći onima koji u Nju – Jorku imaju svojbine il

dobra prijatelja, al tko tamo ide, a neima nikoga svoga bolje mu je poći dalje.

Lupis zatim daje dva, po njegovu mišljenju, bitna savjeta:

1. Kad se iskrcaješ u Nju – Jorku pitaju te i koje si narodnosti. Ti uvijek odgovori: Ja sam Hrvat (Croat). Na taj način znati će se koliko je hrvatskog naroda u Americu preko godine došlo i neće se, neznajuć nam pravno ime, vrstati nas među Austrijance, Magjare, Slovince i t.d. Nezaboravi, nadalje, da i u Americi kano i u domovini, uvijek se ponosiš svojim milim hrvatskim imenom i svakomu se kažeš da si Hrvat. Amerikanci vole one ljude, koji časte tudje, a sa svojim se imenom ponose i diče. Poturicu i u Turskoj mrze. Pak zašto da mi slavimo i pronosimo tugje, kad možemo svoje ime?

2. U zadnjem sam Pučkom listu kazao da naša braća u Sjevernoj Americi imaju priko 200 podpornih društava ili zadruga, a sva ova društva sjedinjena su u jednu veliku zadrugu ili maticu, koja se zove: Narodna Hrvatska Za-

jednica. Svrha ovih društava jest da podpomažu braću članove u bolesti i u nesreći, a po smrti njihove njihove žene, djecu i obitelji. Na primjer kad se jedan član ili brat razboli, ima badava liječnika i ljekarije, a dok je bolan, uvijek ga braća dolaze pohoditi, ako umre primi njegova obitelj od Hrvatske zajednice 800 dolara, ili u našem novcu 4000 kruna. Suviše bude kršćanski pokopan i po braći do groba dopraćen. Dakle, čuj me narode! Ja sam bio u svijetu, pa znam kako je. Ako možeš živjeti bud' li kako kod kuće, ne traži nad pogačom kolača. Ako li te pak nevolja tiska, te moraš u svijet, svud mi se kaži čisto i bez straha Hrvatom i upisuj se u Hrvatska društva i u Hrvatsku Narodnu Zajednicu.

U Pučkom listu se komentiralo o iskustvima drugih iseljeničkih naroda i pitalo se i urednika za savjet, da li negdje otići ili ne. Zanimljivo je da je on uvijek odgovarao, ali bi se i ogradio i vidljivo je da, poput Lupisa, nije želio poticati iseljavanje.

Poslovni ljudi toga doba brzo su uočili da bi prijevoz iseljenika bio dobar izvor zarade. Postao je to organizirani posao i brodarske kompanije su se reklamirale u novinama, a imale su predstavništva i zaposlene agente na svim mjestima na obali, u Zagrebu, pa čak u Donjoj Lendavi. Za 10 forinti kapare² putnici bi imali pratnju od željezničke stanice do broda ili smještaja, što je zlata vrijedilo da se u nepoznatoj, stranoj luci ne izgubite.

Iz luke u Genovi se otisnuo u svijet najveći dio Dalmatinaca. Odatle su odlazili i brojni Talijani na sezonski rad u Argen-

¹ Pučki list, Split 1902., br.24, str. 195.

² Pučki list, Split 1900., broj 20, str. 164

Zgrada nekadašnje željezničke stanice u Sao Paulu, danas Muzej iseljeništva
(fotografirala Branka Bezić Filipović)

tinu u vrijeme žetve i nakon šest mjeseci bi se vraćali kući na žetvu u Italiju. Na taj način su iskorištavali blagodati različitih mijena godišnjih doba dvije zemaljske polutke. Njihovim stopama su išli i Hrvati, a možda i neki drugi europski narodi.

Putovati se moglo i iz njemačkih luka poput Hamburga i Bremena ili iz francuske luke L'Havre. Budući da se radilo o velikom broju ljudi koji su u te luke dolazili sa svih strana, ponekad su morali proći karantene ili liječničke preglede. Za tu svrhu je u Genovi bio izgrađen takozvani *Iseljenički dom* za putnike trećega razreda, koji se srušio 1930. godine. Bila je to zgrada od pet katova u kojoj se toga trena nalazilo 250 ljudi. Prvo se srušilo pola stropa na trećem katu, da bi se nedugo zatim srušila cijela zgrada. U nesreći je život izgubilo 40 ljudi, bilo je mnogo

ranjenih, a krivica je pala na parobrodarska društva koja su loše održavala zgradu.³

Karantene i liječnički pregledi su usporavali put, koji se zbog udaljenosti i sporog prijevoza znao vući mjesecima. Bilo je to u svakom slučaju traumatično iskustvo, naročito ako su žene bile u pitanju. Primjerice ukoliko je netko trebao iz Selaca na Braču otputovati na pacifičku obalu Amerike u vrijeme između dva rata, trebao je rano uglavnom pješke krenuti u Sumartin na brod za Makarsku. Iz Makarske se brodom išlo u Split, a odatle vlakom u Beograd po putovnicu. Odatle se putovalo vlakom, primjerice u Hamburg ili neku drugu europsku luku na brod za New York. U New Yorku je slijedila karantena i liječnički pregledi na otoku Ellis, a tek onda se vlakom išlo

preko cijele Amerike na drugu obalu. Trebalo je za sve to novaca, pa su mnogi gladovali većim dijelom puta.

Ni odlasci u Južnu Ameriku nisu izgledali drukčije. Brodovi iz Genove su najčešće pristajali u Buenos Airesu, koji je bio poput vrata velikog kontinenta. Neki su pristajali u brazilskoj luci Santos, odakle se vlakom putovalo za Sao Paulo. Tamo je na željezničkoj stanici bio hotel gdje su se obavljali liječnički pregledi, ali i dobivala mogućnost besplatnog smještaja. Spavaonice su bile velike sale lišene privatnosti, a nakon tjedan dana je trebalo otići. U Brazilu su jedini izbor bile plantaže kave, gdje se radilo besplatno samo za hranu u maniri robovlasništva. To su najbolje osjetili oni koji su iz Prigradice na Korčuli krenuli u *bolji život* put Brazila. U jednom je valu krenulo sedamdesetak obitelji iz Blata 21. travnja 1925. godine. Ne znajući

³ *Novo doba*, Split, 4.6. 1930., br. 128., str. 1

Razglednica broda Ypiranga kompanije Hamburg Line
(arhiva Branke Bezić Filipović)

što ih čeka, spremno su prihvatili ponudu brazilske vlade koja je plaćala putne troškove. S vremenom se doznalo što se tamo događa, pa je vlada Kraljevine S.H.S. zabranila odlaske u Brazil. Danas je zgrada prenoćišta željezničke stanice u Sao Paulu pretvorena u Muzej iseljeništa.

Reklame za putovanja na daleke destinacije su se nalazile u svim novinama još od početka 20. stoljeća. U njima je sve izgledalo odlično, a u posao se ubacilo mnoštvo prevaranata koji su uzimali novce, a onda bi nestali. Iseljenici su putovali u trećoj klasi koja nije ispunjavala očekivanja iz reklama. Bilo je dosta nereda, pa samim tim i pritužbi.

Ivan Lupis Vukić putovao je s ocem brodom do New Yorka 1891. godine, kada je zapisao: *Sjećam se još lađe. Zvala se Columbia. Onda se iselje-*

nike prevozilo kao stoku. Na parobrodu dospjesmo u neku "grupu" od 16 putnika negdje na dnu broda. Svaka grupa je imala svoj sud u koji je išla uzimati hranu u kuhinju. I sama je morala prati sud i tanjure. U "grupi" je bilo najviše poljskih ili ruskih Židova, neukih i prljavih. Nosači hrane se izmjenjivali, ali jer otac i ja primijetismo da Židovi nikad ne peru sud, morali smo mi trajno nositi hranu iz kuhinje, da bi bili sigurni da je čista. A kad je učinila oluja te većini putnika – Jevreja naškodilo more, sav prostor u brodu za iseljenike bio je pravi pakao od bljuvanja i smrada. Danas putnici treće klase putuju kao prava gospoda u prisposobi kako su u ono doba putovali iseljenici.⁴

⁴ Bezić Filipović, Branka, Ivan Lupis Vukić, prvi iseljenički novinar, Split, 2011., str 12

Splićanin Vicko Jurjević opisao je putovanje i iskustvo s agentima za zadarski Narodni list 30. 06. 1908. godine: *Kad smo stigli u Hamburg, zatvorilo nas je u jednu kabinu i nije nas puštalo vani; pitalo nam je svakome po 3 krune za spizu. Kad je bilo sutradan u 11 sati, onda nas je odvelo na nesretni parobrod "Pretoria", s kojim smo partili put Amerike. Bilo nas je na brodu 1200 ženskih, a preko 2000 muških. Zbili su nas ka brave. Agenat ljuto nas je prevario. On je nama govorio, ako platimo po 132 forinta svaki, da ćemo doći u 14 dana, a ako smo ustrpljivi stati 18 dana, da će nas voziti cinije. Mi smo svi jednim glasom odgovorili da ne želimo potrošiti više, ali da želimo doći prije. Onda je agenat primio od nas novce – prokleti mu bili! – i varao nas da ćemo imati dobru hranu. Ako nam ne bude sve u redu – kako nam on kaže – obećao nam je agenat,*

da će nam povratiti novce na-
trag, ali to je bilo samo usme-
no, a u pismeno nam nije dao
ništa, pa hajde ga ti traži. Evo
ću pak sada kazati kakova
nam je bila hrana. Ujutro smo
imali kavu, gorku kao pelin. U
podne su nam davali zupu, sve
crvi po njoj i komadići konjskog
mesa, a za šalšu kumpira ne-
očišćenih. Kruha i vina ništa.
Nama se je gadilo, pa smo
bacili onu smrdljivu hranu u
more. Za večeru su nam davali
ribe, što se zove renga, slane,
Bože sačuvaj, kakova je bila.
Izvadili je iz karatila, pa onako
neočišćenu stavili pred nas kao
da smo kunci. Po ribi lizu crvi...
sreća da bi nam za večeru dali
malo kruha. Ne samo vina, ali
ni vode nije bilo, već ako si u
kantini htio kupit četvrt litre
bire za 40 feniki.⁵

Putovanje od Genove do Bu-
enos Airesa, prema priči Mihe
Moljaša iz Dola kraj Dubrovni-
ka, izgledalo je ovako: *Spavali
smo u prostorijama s 20 – 30
kreveta, jedan poviše drugog,
a dijelila nas je drvena ograda
od boravka ostalih putnika. Jeli
smo u istoj prostoriji na dugom
stolu bez stolnjaka. Svaki je
putnik imao ispred sebe jedan
limeni tanjur i čašu. Prve smo
dane jeli kruh koji je bio pečen
u Genovi, a zatim bismo dobili
tvrde "kolače" što se nisu mo-
gli rukama lomiti. Ujutro bismo
dobili vruću razvođenu kavu.
Konobari bi donosili na stol
hranu za sve, a mi bismo se
sami posluživali. Ručak se naj-
češće sastojao od juhe i konj-
skog mesa s prilogom krumpi-
ra. Vina i čaja nije bilo. Od pića
je bilo samo vode. Umivali smo
se hladnom vodom na jednom
mjestu svi skupa. Za vrijeme
putovanja, koje je trajalo dva-
desetak dana, spavali smo u
odijelu i nije bilo mogućnosti za
pranje rublja, a niti se moglo
presvlačiti čisto rublje.*

⁵ Bezić Filipović Branka: *Splićani
vanka Splita*, Split, 2005., str 15

Iseljenici su koristili novine
kako bi izrazili svoje nezado-
voljstvo. Tako je 1924. godine
u splitskom listu *Novo doba*
izašla cijela je prepiska pod
naslovom *O tužbama iseljeni-
ka za Australiju*, koji su pisali
o lošim uslugama tvrtke *Ba-
nac i Rusko*.⁶ Često se doga-
đalo da bi kompanije prodale
više karata nego je bilo mjesta
na brodu, pa su ljude ukrca-
vale na brodove kojima nisu
htjeli putovati.

Iseljavalu se iz cijele zemlje,
ali Dalmacija je na veliko
prednjačila. Primorci su bili
otvoreni prema moru, bili su
vični plovidbi i ribarstvu, svoje
su znanje primjenjivali i pril-
agođavali na drugim stranama
svijeta, na mnogo zahtjevnijim
morima. Neki su čak s lako-
ćom pronalazili nove putove i
učili druge kako izlaziti nakraj
s morem. Bilo je među njima
pomoraca, ribara, brodogra-
ditelja, časnika u mornarica-
ma drugih država. Ne smije-
mo zanemariti ni činjenicu da
su naši ljudi, iako nepismeni,
bili i izumitelji na području
ribarstva razmišljajući kako
olakšati posao sebi i drugi-
ma. Svugdje je prva generacija
morala krčiti put, ali najvećim
dijelom nisu žalili školovati
svoju djecu, pa na hrvatske
tragove nalazimo ne samo na
brojnim mjestima na svijetu,
nego i u raznim sferama druš-
tva od kulture, obrazovanja,
medicine, raznih oblika zna-
nosti, poslovnog svijeta, poli-
tike...

Na žalost trendovi iseljava-
nja ne jenjavanju ni u 21. sto-
ljeću. Pokazao je to posljednji
popis prema kojemu Hrvatska
ima 400 000 stanovnika ma-
nje u odnosu na zadnjih de-
setak godina. Vlada to tumači
otvaranjem granica i očekiva-
nim migracijama mladih ljudi.

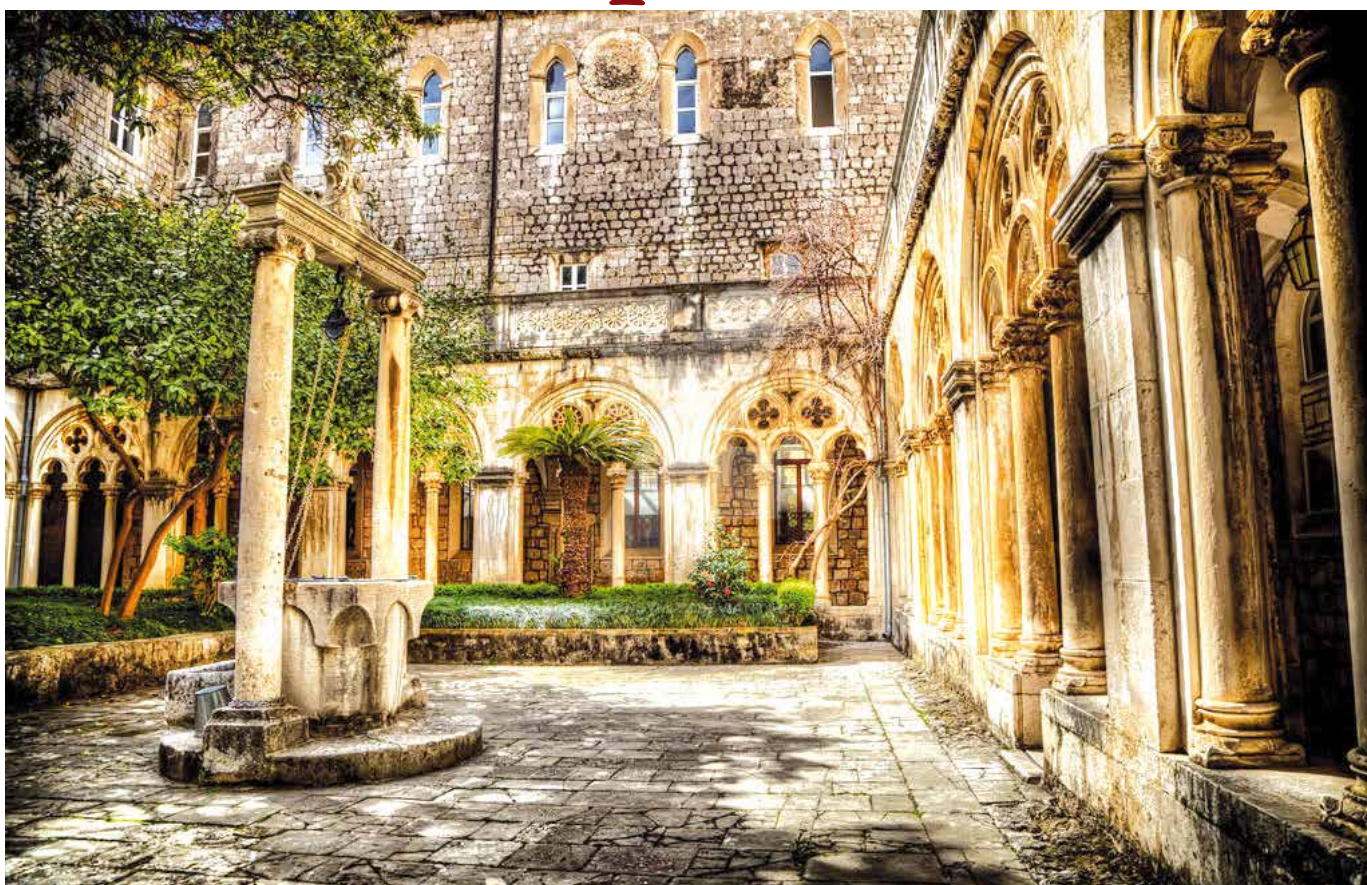
⁶ *Novo doba*, Split, 03.06. 1924.,
broj 129., str 3

Međutim jasna poruka vladi,
koja je na čelu države u kojoj
tri najveća grada imaju zajed-
no manje od milijun stanovni-
ka, trebalo bi biti istraživanje
koje je proveo dr.sc. Tado Ju-
rić s Odjela za povijest Hrvat-
skoga katoličkog sveučilišta.
On piše o razlici nekadašnjih
valova s čvrstom tendencijom
povratka i modernoga egzodu-
sa prilikom kojega se zauvi-
jek ostavljaju zavičaji i rodni
pragovi, pa u svojoj studiji
Gubimo li Hrvatsku, kaže: *Ne-
zaposlenost ili nemogućnost
odgovarajućeg posla u struci
u Hrvatskoj nisu glavni motivi
trenutnih iseljavanja, nego su
to primarno nepravda, nemoral
političkih elita, pravna nesigur-
nost, nepotizam i korupcija. Po-
tisni faktori iz Hrvatske puno
su jači kod modernih mladih
ljudi, nego što su im objektiv-
no privlačniji elementi života u
inozemstvu.*

*Do nekog većeg povratka no-
vih hrvatskih iseljenika teško
da će doći, jer razlozi zbog ko-
jih se iseljenici ne žele vratiti
isti su i godinama nepromije-
njeni u odnosu na ono što ih je
otjeralo iz domovine, zaključio
je dr. Jurić. Nepravedno druš-
tvo i tzv. zarobljena država,
korupcija, slabe institucije,
nepotizam i klijentelizam su u
Hrvatskoj stabilno nepomični,
pa su u svojoj odluci da žive
drugdje, u uređenijem i pra-
vednijem društvu, jednako čvr-
sti i nepomični i naši u svijetu.
Ako je glavni ključ odljeva na-
šeg naroda u svijet trenutno u
osjećaju građanske nepravde,
a za pravdu je, kao što znamo,
zaduženo pravosuđe, oni politi-
čari koji se zalažu za nepromje-
njjivost i zadržavanje kontrole
nad tim istim nepravdanim i
nefunkcionalnim pravosuđem
istodobno se aktivno bore i da
novi hrvatski naraštaji svoju
životnu sreću nastave daleko
od svog rodnog doma.*⁷

⁷ *Slobodna Dalmacija, Bijela kuga*,

Dubrovački vlastelin Ivan Baraba, barski nadbiskup 1363.-1373.

Klaustar dominikanskog samostana (XV. st.): lukavonsymitz, 2013., www.deviantart.com

Piše: Savo Marković

Barski nadbiskup Ivan Baraba, koji je na toj prelatskoj poziciji stolovao u razdoblju od 1363. do 1373. godine, malo je poznat historiografiji. Navođen je najčešće kao Ivan IV., dominikanac iz Dubrovnika, i u slijedu barskih pastira nije mu posvećivana posebna pažnja. Zbog

toga treba učinkovito rasvijetliti društveni milje u kojem je ponikao, kao i crkvene prilike u Baru njegova vremena.

Ivan Baraba rođen je oko 1329. godine u Dubrovniku, po svojoj prilici kao najmlađe dijete, u vlastelinskoj obitelji Nika Vitanjina (rođ. oko 1287. - † oko 1330.) i Jakobice (rođ. oko 1305.), kćeri slovenskog kancelara Stjepana Binço-

le, koja se poslije smrti muža preudala, 1334. g., u rod Poča. Njihova ostala djeca bili su kći Anica i sinovi Marin, Stjepan i Pavao. Ivan je u svom rodnom gradu stupio u dominikanski red, a njegove vrline i učenost učinili su da se uzdigne u crkvenoj hijerarhiji, postavši priorom dubrovačkoga dominikanskog samostana.

Fragment kapitela iz Bara, XIV. st., foto: S. Marković, 2017.

U uspomenama te dominikanske institucije, koja se uspostavljanjem primorskog vikarijata 1345. g. odvojila iz ugarsko-hrvatske provincije reda, sačuvana je pohvala njegovoga uzornog života i obrazovanja (*moribus & doctrina insigis*). Papa Urban V. imenovao je Ivana 12. lipnja 1363., na usrdnu molbu barskog Kaptola, za barskog nadbiskupa. Ivan se u srpnju 1363. obvezao na pristojbu od 80 florena, za sebe *et pro Stephano predecessore*. Njegov prethodnik, pok. Stjepan (Mih.?), bio je dužan dio nadbiskupske takse od siječnja 1361. U Barabino vrijeme, kazuju spisi papinske kancelarije, dopuštene su indulgencije na deset godina *Barskoj crkvi utemeljenoj u čast sv. Đura*. Ivan IV. namirit će svoju taksenu obvezu 21. siječnja 1364., kao i obveze svojih sufragana.

Barski nadbiskup Ivan Baraba posvjedočuje tijesnu povezanost Bara i Dubrovnika kasnog srednjovjekovlja, kao i zajednički civili-

zacijski obrazac na kojem su se, u vrijeme značajnih geopolitičkih promjena od 1358. godine, manje ili više uspješno, dograđivale njihove društvene strukture.

Dubrovački vlastelinski rod *Barabba*, prema tamošnjim kroničarima, doselio se iz Bugarske 814. g. Vitalis *Barabbe* bio je baštinik dubrovačke crkve *Sancti Petri Maioris* 1206. g. *Vitagna de Baraba* putovao je 1281. kao nuncij *communis et hominum Antibari* kod Marije de Chau, da joj preda 200 perpera. Pripadnici roda stječu 1336. zemlju na Pelješcu, a 1366. g. u Astoreji. Nadbiskupov brat Marin bio je vojni zapovjednik (*capitaneus guerre*) i poklisar (kći mu se udala u kotorski rod *Buchia*), a Pavao dubrovački knez 1372. i 1374. g. Rod je izumro 1417. g.

Djelovanjem nadbiskupa dominikanca Ivana saznanje se više o užem crkvenom ustrojstvu barske duhovne metropole. On je 1367. godine u Dubrovniku, u prisutnosti nadbiskupa *Hugona Cicale* iz Genove te barskih klerika, predstavio javni instrument napisan na pergamentu, s okruglim pečatom barskog kaptola od crvenog voska, sastavljen 8. ožujka 1366. Prema tom dokumentu, tri svećenika i jedan klerik koji su bili kanonici katedrale sv. Đura, zatim tri svećenika i arhiprezbiter kolegijalne crkve sv. Marije *izvan gradskih zidina* te dva svećenika, đakon, podđakon i klerik koji su su bili kanonici zborne crkve sv. Petra, zatim šest svećenika i arhiprezbiter barske koleđate sv. Ilije i još šest svećenika – okupili su se, kao i obično na zvuk zvona, u zgradi Nadbiskupije (*ad archiepiscopatum*) i jednoglasno odlučivali tako što se nitko nije protivio, tko je trebao, mogao ili želio, u odnosu na izloženo u kapitulu.

Barski kanonici smatrali su da su trebali biti uvjereni da će se nadoknaditi posjedi koji su prodani procedurom komune Bara, na način da budu obavljene isplate po dvadesetpet legata. Također, da će prečasnii gospodin barski nadbiskup Ivan radi navedenog otići u Rimsku kuriju, kako bi se mogao zadužiti kod vjeronika preko plodova i prihoda Nadbiskupije do iznosa od tisuću perpera, kako je i naznačeno u tom instrumentu. Taj barski nadbiskup izjavio je, snagom i autoritetom isprave, da je primio na ime pozajmice od plemenitog i poštovanog čovjeka Pavla *de Baraba*, svojeg brata, također pristutnog na istome mjestu u Dubrovniku, pet stotina dukata. Taj zajam nadbiskup je uzeo kako bi obavio putovanje do Rimske kurije, da ga uz Božje dopuštenje uspješno provede, a obvezao se da će svotu Pavlu vratiti, ustupivši mu i odobravajući sve plodove, rente i prihode Barske crkve i njezinih prava do cjelokupne isplate. Ono što je posebno važno kod ovog izvora jest da navođenjem prelata i dvadesetšest svećenika Barske crkve

Fragment katedralnog portala, Bar, XIV. st., foto: S. Marković, 2017.

Bazilika sv. Prospera, Reggio Emilia; foto: www.ingegneriuniti.it/

(pripadnika višeg i nižeg društvenog staleža) potvrđuje znatno kasniji navod barskog nadbiskupa Marina Bizzija o njezinoj razvijenoj organizaciji, koja je opstala stoljećima.

Kada je riječ o rodu iz kojeg je potjecao nadbiskup Ivan, ne samo što je njegov djed Vitanja bio zastupnik komune Bara, već je *Gayslawa filia Vitalis de Baraba*, koja je preminula 1296. g., bila udana za Baranina *Mençe*, a jedan od izvršitelja njezinog testamenta bio je njezin svekar, barski knez *Petar de Mauro* (*domino Petro de Mauro, comitis Antibarii*, 1300.). Također je i *Agaype*, koja testamentom ostavlja franjevačkoj crkvi u Dubrovniku 150 perpera, navedena kao žena Vitanjinog brata *Dobre Barabe de Antibararo*. Ivanov brat, spomenuti Pavao Nikov (*de Vitane*), koji

je bio dubrovački knez dok je on bio barski prezul, imao je višestruke poslovne interese u Baru. Najviše je trgovao željezom, olovom, kožama i drvom i kod njega su se u visokim iznosima dukata zaduživali barski patriciji i drugi trgovci, među kojima *Marinče Bazan* 1367./68., *Luka Goliebo* 1367./68., *Petar Samuelis* 1368./69., *Domassa Mauri* 1369. g., kada i *Marin Droghyanus* i *Marin de Žare*. Poslovni odnos nastavio se i u sljedećoj generaciji pa je barski kanonik don *Andrija Žare* 1405. g. isplatio 100 dukata duga *Dumka Tripetića* iz Bara izvršiteljima testamenta pok. *Martinuša de Baraba* (*Barabića*), *Pavlovog* sina.

Papa iz Viterba 1369. g. nadbiskupu Ivanu bez oklijevanja povjerava ispitivanje svjedoka i dokaza te prosudi-

vanje u sporu kandidata, nastalom oko izbora ulcinjskog biskupa. Godine 1372. bilježi se da je u službi nadbiskupa bio i zatvor (*carcerem domini archiepiscopi Antibarensis*). Međutim, već su u to vrijeme bile uočene neregularnosti u postupanju nadbiskupa u odnosu na sufragane te je Barskoj crkvi postavljen administrator.

Papa Grgur XI. odredio je barskog nadbiskupa Ivana Barabu protiv njegove volje i uzaludnog dugog protivljenja 1373. g. za cezarejsku metropolsku stolicu, imenovavši 18. svibnja te godine za Bar drugog pastira. Ivan nije htio voljno napustiti barsku stolicu i ostao je u Baru pa se moralo intervenirati preko papinskih povjerenika kod vladara Đurđa I. i Balše II. Balšića da mu povuku potporu, 1374. godine

Dubrovnik 1905., razglednica.

kod Karla Topije te kod Dubrovčana.

Ipak, i kad je odstupio iz Bara, Ivan je s povjerenom mu Cezarejom u Palestini zadržao naslov barskog nadbiskupa. Tako se u travnju 1388. s titulom barskog *atque Cæsariensem* nadbiskupa spominje na ploči u bazilici sv. Prospera u Reggiju u Emiliji Romagni, gdje je posvetio oltar s grobom sv. Prospera biskupa i ispovjednika, oltar sv. Venerija i sv. Jukunde.

Ivan Baraba umro je nakon 1393. godine u Dubrovniku i pokopan je u crkvi tamošnjega dominikanskog cenobija. Dubrovačka crkva sv. Dominika je sredinom trecenta, kada se u njoj razmještahu oltari i grobnice, u vrijeme priora Ivana, zasigurno služila svojoj punoj svrsi; najstariji grobni

natpis je iz 1315. g., a u njezinoj apsidi nalaze se ukopani grobovi u ravni pločnik.

LITERATURA:

N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, sv. 2, Zagreb – Dubrovnik 2012., 41-42; sv. 7, 2016., 52; D. Farlati, J. Coletti, *Illyrici Sacri* t. VII, Venetis MDCCCXVII., 78-80; *Camera Apostolica*, sv. 1, Zagreb – Rim 1996., 181; J. Neralić, *Priručnik za istraživanje hrvatske povijesti u tajnom vatikanskom arhivu – Schedario Garampi*, sv. 1, Zagreb 2000., 119; I. Mahnken, *Dubrovački patricijat u XIV veku*, I, Beograd 1960., 122-123; *Izvori za istoriju Crne Gore iz dubrovačkog arhiva*, knj. 1, Podgorica 2020., 91-92, 96, 108, 142-143, 157-159; *Monumenta historica Ragusina*, IV., Zagreb 1993., 149, 247,

291; C. Fisković, „Romansko-gotički slog samostana Male braće“, *Samostan Male braće u Dubrovniku*, Zagreb – Dubrovnik 1985., 417; *Acta et diplomata res Albaniae mediae aetatis illustrantia*, vol. II, Vindobonae MCMXVIII., 48, 69; S. Marković, *Stanovništvo srednjovjekovnog Bara*, Perast, 2014., 123, 163, 198, 453, 535, 545; Augustino Theiner, *Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia*, T. I, Romae 1863., 247-248, 264, 273, 277, 288; I. Fisković, „Prilozi poznavanju gotičkoga graditeljstva u Dubrovniku“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 35, Zagreb 2011., 23, 24, 26, 34, 36.

ORONTES

Izvor:

Arhiva Nevene Jerkovića

Izgleda da je 1929. u Dubrovniku bila godina dolazaka velikih transatlantika, koji su privremeno napuštali svoja preoceanska putovanja da bi otplovili na svoja rijetka krstarenja istočnim Mediteranom. Tako se ispred Grada te godine našao i golemi ORONTES koji je svojom impresivnom pojavom morao u srcima njegovih stanovnika izazvati veliko ušišćenje. Bio je to zapravo drugi brod istoga imena kojeg je u svojoj floti nekoć posjedovao britanski Orient Line. Ime je dobio po rijeci Asi, antičkoj Orontes, koja izvire u Siriji a u Sredozemlje se ulijeva u južnoj Turskoj.

ORONTES je kao novogradnja 637 porinut u more 27. veljače 1929. u brodogradilištu Vickers-Armstrongs Barrow-in-Furness a na prvo je putovanje, i to kružno na kojem je posjetio Dubrovnik, otplovio 5. rujna iste godine. Ovo krstarenje inače nije bilo planirano, ali je do njega došlo zbog kvara na brodu ORMONOE. Na njegovo je mjesto uskočio novi brod koji je tako na najbolji mogući način uspio odraditi i probnu vožnju. Bio je to brod od 20186 GT i duljine 202 metra, kojem su moćne Parsons parne turbine ukupne snage oko 20 tisuća KS omogućavale brzinu od 18 čvorova. Na

Tek je povremeno ORONTES plovio i na kružnim putovanjima. Na jednom od njih, krstareći između grčkih otoka i turske egejske obale, nasukao se 1934. kod povijesnog mjesta Galipoli na ulazu u Dardanele.

svojih je pet putničkih paluba mogao smjestiti 500 putnika u prvom i 1123 putnika u trećem razredu o kojima se brinulo 460 članova posade. Sa brodovima blizancima iz iste serije imenom ORAMA, ORONSAY, OTRANTO i OSTERLEY iz Londona (Tilbury) je održavao poštansku liniju za Australiju tičući Melbourne, Sydney i Brisbane.

Tek je povremeno ORONTES plovio i na kružnim putovanjima. Na jednom od njih, krstareći između grčkih otoka i turske egejske obale, nasukao se 1934. kod povijesnog mjesta Galipoli na ulazu u Dardanele. Ostalo je zapisano i 21-dnevno putovanje započeto u Southamptonu 7. svibnja 1932. godine itinererom Ceuta-Philipsville-Kotor-Dubrovnik-Split-Brijuni-Venecija-Korčula-Palma-London.

Početak Drugog svjetskog rata, ORONTES je rekviriran za potrebe britanskog Admiraliteta i preuređen za smještaj oko 4000 vojnika. Uz brojne transporte vojnih potencijala sudjeluje i u savezničkim iskrcavanjima 1942. u Sjevernoj Africi te 1943. na Siciliji i kod Salerna. Sljedeće godine

odlazi na Daleki istok gdje sudjeluje u brojnim pomorskim operacijama za osvajanje Japana. Nakon što je preplovio preko 800 tisuća kilometara i prevezao oko 125 tisuća vojnika otpušten je u travnju

1947. iz vojne službe, te je nakon potpunog preuređenja ponovo sljedeće godine zaplovio na emigrantskoj liniji za Australiju do luke Sydney. U daleko boljem komforu sada je njime moglo putovati 502 putnika u prvom i 618 u turističkom razredu. Već je 1953. ponovo preuređen za prihvata ukupno 1372 putnika u jedinstvenom turističkom, zapravo emigrantskom razredu.

Nakon što je koncem pedesetih godina prošlog stoljeća zračni prijevoz preuzeo primat u međukontinentalnom putničkom transportu, ORONTES je završio svoje uspješne plovidbe pa je u veljači 1962. konačno umirovljen i rasprikljen. U ožujku iste godine je za 282 tisuće funti prodat u Španjolsku pa je do konca godine u Valenciji razrezan u staro željezo.

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe. Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

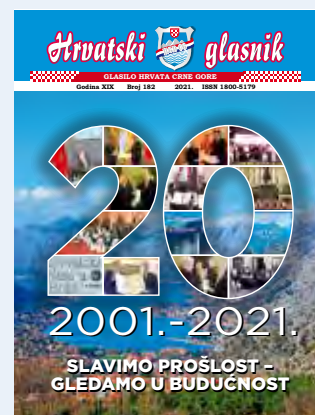
Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu u uredu Hrvatskoga nacionalnog vijeća
- U Župnom uredu sv. Nikole na Prčanju

Tiskanje časopisa potpomogli:

- SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE
- DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
- FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

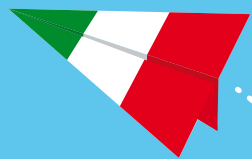
LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

INA

CRNA GORA

Croatia Airlines

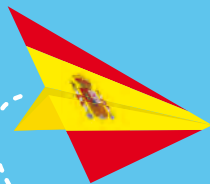
Rim
Venecija
Vueling
Rim
Volotea
Venecija
easyJet
Milano

Izravni letovi iz Dubrovnika!

Croatia Airlines

Düsseldorf
Frankfurt
Lufthansa
Frankfurt
München
Eurowings
Berlin
Düsseldorf
Hamburg
Hannover
Stuttgart
EasyJet
Berlin
Air Berlin
Düsseldorf
Transavia München

easyJet

Edinburgh
London
Bristol
British Airways
London
Monarch
Birmingham
London
Jet2.com
Belfast
Edinburgh
Leeds
Manchester
Newcastle
Nottingham
Norwegian
London
Thompson Airways
Bristol
Glasgow
London
Manchester
Newcastle
Birmingham

Vueling

Barcelona
Iberia
Madrid
Norwegian
Barcelona
Madrid

SAS

Kopenhagen
Oslo
Stockholm
Norwegian
Bergen
Helsinki
Kopenhagen
Oslo
Stavanger
Stockholm
Trondheim
Finnair
Helsinki

Croatia Airlines

Pariz
Nica
easyJet
Lyon
Pariz
Toulouse
Volotea
Bordeaux
Nantes
Marseille
Transavia France
Pariz

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr